

ו. שם כפירוש רש"י וד"ה וקתורין; כ"י שם ד"ה ומה; כדעת הטור שם; ו. רמב"ם פרק י' נ"ס כלה ד' וכחז הרב המגיד [שם] שהוא מהתוספתא [שם פרק י' הלכה ד'; מדרש שם רמז שם; כס' ויחלמי שם פרק טו הלכה ב']; מ. שבת מ"ח נ"א [שם]; ח. רש"י שם ד"ה ממירין:

ציורים לרמ"א

ה. הגהות אלפסי פרק אלו קשרים [שלי המגיד שם מה, א' אות ב']; ו. דברי עצמו; י. ר"ן שם לב, ב ד"ה שקשרין; ח. סמ"ג נ"אין פ"ה פתח קטע; מדרש שם; ט. תוספות [שם מה, א' ד"ה הן] והרא"ש פרק כמה טומנין [שם פ"ה סימן ה'; מדרש שם רמז שמו י"ז];

הגהות הפס"ע

שם פותר לקשור קשר שאינו של קיימא. אף אם הוא קשר אומן. וכן אם הוא קשר של קיימא ואינו מעשה אומן פותר אם הוא לצורך מצוה;

הגהות והערות

יא. תוכן ע"פ דמסק אליעזר; יב. אפסו י' מניחים שם "התוספות"; יג. נוסף ממהדורת פראג מקמ"ה; יד. בהגהות על הרא"ש הגיהו דל"י מ"ון דעסיק, וכן הוא לשון התוספות דלקמן; טו. תוכן ממהדורת ווין מק"ע; טז. וצ"ל ונלכד שלא יהא מקום שגגה לקשור; (גורן שלום אות ב) יז. עיין ביאור הלכה [ד"ה דוקא] שכתב דהוא פשוט פוסק בלתי נרמ"א, ומקור דברי הרמ"א הוא מהמדרש, ולא מהתוספות והרא"ש; יח. דשון הט"ו משובח, דהכל בו כתב בשם מהר"ם מרדכי, ולא להיפך; יט. פותחו לתקן דמהדורות דהרעפאט מל"ג מחזק ע"ל ידי אחר;

ד. דאין אנו בקיאים בו. מיהו נראה מלשון הר"ף [שם מה, ב] שהוא קשר י"שקשרין אותו הדק היטב [שלי המגיד שם ע"א אות ג]; ה. והוא הדין להחזירו. היינו לדעת הרמב"ם [שם ח.ב.], יאכל ל' להרא"ש [שם פרק טו סימן א] מותר, וכן הוא נהדיא בשלי המגיד שם, ובגמרא שם ק"ב, הן אורחא דמלחא נקט דלומן עושה לקיום. דלא כעולת שבת נ"פ"ק ד'ה' ו' ד'א גזרו. ובספר הזכרונות [וכן] ט' פרק א' ד"ה הקשרין אומר [כנסת הגדולה סוף הגני']: ו נשמטה. אבל במנעל חדש אסור ליתן הרצועות בשבת, דמתקן מנה. והוא הדין כפרבל או במכנסים [כן] משמע כפוספות שבת מה, א' ד"ה הא ורא"ש שם פ"ד סימן ה' והגהות אש"י שם והמדרש שם רמז שמו [ומן]. אבל אכנוט שרי להכניס במכנסים, דלא מבעיל ליה החם ועשוי להכניס ולהוציא מדיר, לא [מיקרין] י' מתקן מנה [כ"י סוף סימן זה]. ואם כן אסור להכניס משימה לשם, דמבעיל ליה החם:

ח. ש"א יקשור. פירוש, שלא יעשה קשר נראשו שלא ישמע, דהוי קשר של קיימא, כמו שכתוב סוף פסוק א': ו צריך פורח וכו'. צריך עיון, דאפילו הנקב רחב אסור במקום שרגילים לקשור דחיישין שם יקשור, ובמקום שהנקב צר אפילו במקום שאין רגילים לקשור אסור, דצריך טורח, וכן הוא בתוספות [הג"ל] ורא"ש [הג"ל] נהדיא. ואפשר דטעום פוסק הוא כש"ע י"י, ואם כן ברצועות שלנו במנעלים ומכנסים דרגילים לקשור נראשו, אפילו נעמיקים אסור להכניס, עיין מה שכתבתי סוף סימן זה:

ויכול להכניסם בלא טורח שרי, כיון דעמיקי הם, ונלכד שיחנם בענין שלא יהא לחוש שמה יתקע, עכ"ל. הרי לפניך דאף על פי שאין טורח מיישין ל' לשמא יתקע. והא דנקטי התוספות דבעין שלא יהא בו טורח, לאו משום חשש שמה יתקע, אלא משום דאם יש בו טורח הוי כמתקן מנה, וכמו שכתב ב"י [שם] בשם מרדכי פרק אלו קשרים [שם רמז שמו, ו"ע: (ד) מתירין בית הצואר כו'. ב"י ע"פ דבר ראשון הביא בשם הר"מ [מדרשנו] דפוס לכו סימן מל"ח שכתב י' בשם הכל בו י' [סימן לא ט, ד] ח"ל. חלוק ומכנסים שנקשרו אחד אין להחזיר בשבת, לפי שכל קשר שאין מחזירין ליומיה פטור אבל אסור, עכ"ל. ונראה דכאן מייירי שרגילים להחזיר צימיה, וכחז רש"ל [בביאורו] לטור; י' של שלמה ב"ה פ"ד סימן טז, ואם לא יוכל להחזיר הקשר צדיק נראה לי דאף לנחקו שרי, וי"הא דכחז בהגהות מרדכי לשם [שם רמז שמו] דאם היה חפור בית הלאר, דרכיו יואל הוי מחזיר לנחקו הואיל ולא עבד להתקיים, וכן כתב ראב"ה [סימן יז], אבל ריב"א אומר לנחקו, היינו דוקא בחפירה, אבל בקפירה שעומד להחזיר את הקשר אלא שאינו יכול להחזיר צדיקו פשיטא דשרי לנחקו, עכ"ל. וכחז מו"מ ו"ל [כ"ה עמוד שם] ד"ה מחזירין דגם זה אין להקל בפני עס הארץ, וכן כתב ב"י סוף סימן זה [עמוד שג ד"ה וג]. ונראה לי דהנהו סבירא להו דאין אסור ביותר מיזם אחד, אבל לדעת הטור דסעיק א' [וט"י פ"ק א] אסור, כיון דלא קשור הרצון להחזירו צדיק היום, אלא ישיעשו על ידי עכו"ם אם הוא צריך הרבה לך, כן נראה לי:

ערך דחם להדריק"ש

סוף פס"ב [פותר להחזיר וכו']. ויש מלכדים שיהיה הנקב רחב שיכול להכניסם בלא טורח, וראוי לחוש לדבריהם:

שערי תשובה

שיו (ג). ויש אומרים דיש ציוהר בו. וכתב ברכי יוסף [אוח א] בגליליותו פשט המנהג לקשור שני קשרים בחגורתו אשר במתניו, שאינו של קיימא והוא של הדיקט, ולית דחש לה אלא מיעוטא דמיעוטא דבטילו במיעוטיהו, ע"ש:

שאין שם שום קשר לא בנכנס ולא במכנסים על ידי זה, ע"ש: (ה) שששש. קשר נראשו שלא ישמע, דהוי קשר של קיימא, כמו שכתוב סוף פסוק א', ורא"ש פ"ק א, [ומ"א פ"ק ט: (ז) בורח. הט"ו [פ"ק ד] ומ"א [פ"ק ט] כתב דטעום פוסק הוא כה"ה ז, ע"ש. וכתב המ"א ואם כן ברצועות שלנו במנעלים ומכנסים דרגילים לקשור נראשו, אפילו נעמיקים אסור להכניס, עיין מה שכתבתי סוף סימן זה:

ביאור הגר"א

(ג) או שששש רוב הרגל. לא ידעתי פירוש לענין קשור, דמאי קשר שייך ברצועות כמה שנשמט המנעל מן הרגל, וצירושלמי [שם פרק טו הלכה ב] שהוא מקור דין זה אין שם כלל האי או שנשמט רוב הרגל, גם במדרש [שם רמז שמו] שהעמיק הידועלמי לא נמלא זה שם, רק ברמב"ם [שם] פרק

י' [הלכה ג] כתב כזה הלשון, ורצועות מנעל וסנדל שקשרין אותן על הרגל בשם מלכוס כו', וכחז הרב המגיד [שם] שהרמב"ם הוסיף האי על הרגל, לפרש דאי לא, הוה דאי מעשה אומן, [ע"כ], אבל על כל פנים לשון הכתוב כאן אין לו פירוש. ומצינו לשון זה גבי חליצה בפרק מלות חליצה [וינחמו דף ק"ב ע"א], וכמדומה לי שעל ידי טעום הועתק לכאן. ואף על גב דלכחוש [פס"ק ב] העמיקו כמו שכתוב לפנינו, אין ראיה, שהוא נגזר חמדי אחר מה שחלל לפנינו, והאמת יורה דרכו דגם כאן צ"ל [לכחוש] שהוא ברמב"ם שוכחתי: (ד) ודוקא שיוכ"ל להחזירו כו'. לא הננמי

הג"ה זאת כמה דמלה גזירה קשירה באם יש טורח, חדא, דאף אם הם חלשים זה כזה הא כתב הרא"ש פרק כמה טומנין [שם פ"ד סימן ה] הביאו ב"י [עמוד שם ד"ה נעמיקו] ח"ל. לולאום של מלכוסים שעל הכתף, אם ילאו יש מחזירין להחזירן בשבת אם יש נקב רחב ויכול להחזירן בקל, כיון דנחקו יי, ונראה דאסור להחזירן, שרגילים לקשור והוא קשר של קיימא, דאחמירין בפרק כל הכלים [שם קכ, ב] גזירה שמה יתקע כו', עכ"ל. הרי דאף ביש נקב רחב גור שמה יקשור, וכו', דהתוספות פרק כמה טומנין [שם מה, א' ד"ה הן] כתבו ח"ל, אומר ר"י שאם נתקו חוטי הסרבל אם הנקב רחב

הא דכחז ח"ל, אומר ר"י שאם נתקו חוטי הסרבל אם הנקב רחב ויכול להכניסם בלא טורח שרי, כיון דעמיקי הם, ונלכד שיחנם בענין שלא יהא לחוש שמה יתקע, עכ"ל. הרי לפניך דאף על פי שאין טורח מיישין ל' לשמא יתקע. והא דנקטי התוספות דבעין שלא יהא בו טורח, לאו משום חשש שמה יתקע, אלא משום דאם יש בו טורח הוי כמתקן מנה, וכמו שכתב ב"י [שם] בשם מרדכי פרק אלו קשרים [שם רמז שמו, ו"ע: (ד) מתירין בית הצואר כו'. ב"י ע"פ דבר ראשון הביא בשם הר"מ [מדרשנו] דפוס לכו סימן מל"ח שכתב י' בשם הכל בו י' [סימן לא ט, ד] ח"ל. חלוק ומכנסים שנקשרו אחד אין להחזיר בשבת, לפי שכל קשר שאין מחזירין ליומיה פטור אבל אסור, עכ"ל. ונראה דכאן מייירי שרגילים להחזיר צימיה, וכחז רש"ל [בביאורו] לטור; י' של שלמה ב"ה פ"ד סימן טז, ואם לא יוכל להחזיר הקשר צדיק נראה לי דאף לנחקו שרי, וי"הא דכחז בהגהות מרדכי לשם [שם רמז שמו] דאם היה חפור בית הלאר, דרכיו יואל הוי מחזיר לנחקו הואיל ולא עבד להתקיים, וכן כתב ראב"ה [סימן יז], אבל ריב"א אומר לנחקו, היינו דוקא בחפירה, אבל בקפירה שעומד להחזיר את הקשר אלא שאינו יכול להחזיר צדיקו פשיטא דשרי לנחקו, עכ"ל. וכחז מו"מ ו"ל [כ"ה עמוד שם] ד"ה מחזירין דגם זה אין להקל בפני עס הארץ, וכן כתב ב"י סוף סימן זה [עמוד שג ד"ה וג]. ונראה לי דהנהו סבירא להו דאין אסור ביותר מיזם אחד, אבל לדעת הטור דסעיק א' [וט"י פ"ק א] אסור, כיון דלא קשור הרצון להחזירו צדיק היום, אלא ישיעשו על ידי עכו"ם אם הוא צריך הרבה לך, כן נראה לי:

באר היטב

(ד) נשמטה. אבל במנעל חדש אסור ליתן הרצועות בשבת, דמתקן מנה. והוא הדין כפרבל או במכנסים. אבל אכנוט שרי להכניס במכנסים, דלא מבעיל ליה החם ועשוי להכניס ולהוציא מדיר, לא הוי מתקן מנה, ב"י סוף סימן זה, ע"ש. וכתב המ"א [פ"ק ו] ואם כן אסור להכניס משימה לשם, דמבעיל ליה החם. וט"ו סוף סימן זה [פ"ק ח] כתב, לפי הנראה אפילו דעמו לבעול שם אין איסור, כיון כחז הט"ו [פ"ק ג] לא ידעתי פירוש, ע"ש: (ו) יקשור. פירוש, שלא יעשה קשר נראשו שלא ישמע, דהוי קשר של קיימא, כמו שכתוב סוף פסוק א', ורא"ש פ"ק א, [ומ"א פ"ק ט: (ז) בורח. הט"ו [פ"ק ד] ומ"א [פ"ק ט] כתב דטעום פוסק הוא כה"ה ז, ע"ש. וכתב המ"א ואם כן ברצועות שלנו במנעלים ומכנסים דרגילים לקשור נראשו, אפילו נעמיקים אסור להכניס, עיין מה שכתבתי סוף סימן זה:

סעיק ט', ע"ש: [יח] והא דבעינו. כמו בשחי חסירות שם [ע"ה, ב]: [יט] נפיק בן שששה כו'. תוספתא [שבת] פרק [י"ב] [יג] [י"א] והלכה י"ח, ועיין באר הגולה [אוח א], וכן הוא בגמרא שלנו ריש פרק ד' [שם מה, א] רב חסדא שרא לאהדורי אודא כו', ועיין תוספות שם ב"ה הא בחותי, וכן כתב

[יד] [הג"ה] ויש אומרים. לפירוש הר"ף [שם] ורמב"ם [שבת י, א"כ]: [טז] שהוא שני. דבלאו הכי לאו קשר הוא, דאחמירין שם ע"ד כ' והוא שקשר, ואם איתא הא חייב משום קשור, אלא בקשר אחד, הרא"ם [יראים השלם סימן ועד קל, א]: [טז] והוא הדין. כוזבר לעיל [בסמ"א] וכן לענין כו',

כלל כריז
הקושר והמתיר:

- א הקושר או מתיר קשר של קימא, והוא מעשה אומן, כגון קשר הגמלים וקשר הספנים וקשרי מנעל וסנדל שקושרים הרצענים בשעת עשייתו, וכן כל כיוצא בזה, חייב לכלי עלמא. ויש אומרים, דכל קשר שעשוי להתקיים זמן ארוך מקרי של קימא. ואם קשר ב' דברים ביחד בדרך שקושרים ב' צדי חגורה זה עם זה, או לא מקרי קשר אלא כשעשה ב' קשרים זה על גב זה, דאם לא בן לא יתקיים. אבל אם עשה קשר בראש אחד של חוט או משיחה או בגד, וכן אם הניח ב' צדי החוט או הפגד ביחד ועשה קשר אחד, דזה יוכל להתקיים לעולם, זה מקרי קשר של קימא: L
- ב קשר העשוי להתיר בכל יום, לא מקרי קשר ומתיר לקשרו ולהתירו, ומכל מקום בינו ויש אומרים שכל קשר שקושרין אותו בקשר מהדק שיכול להתקיים כף לעולם מקרי של קימא, ולכן אין להתיר שום קשר אלא במקום צער, אבל מה שאין דרך להתיר בכל יום, כמו הפתנת שמחליפין משבת לשבת, אסור לקשר ולהתיר. ומכל מקום אם דרך לעשות עניבה ובלא פגנה נקשר, דינו כקשר שעשוי להתיר בכל יום, וכל קשר שמתיר להתירו אם אינו יכול להתירו, מתיר לחתכו ולנתקו, רק שלא יעשה בפני עם הארץ, שלא יקל יותר:
- ג כל קשר שלפעמים נמלך ומבטלו לזמן ארוך, אף-על-פי שתחלת עשייתו לא היתה לזה, אסור, דשמא ימלך, הלכך אסור לקשר רצועות שבמכנסים, אפלו ועתה להתירו באותו יום, שהרי רגילין להניחם שם תמיד:
- ד הכובס שקשר בית-הצואר ובתי הידים של פתנת, אם הוא רגיל להתירו בכל יום, מתיר להתירו או לנתקו, אם אינו יכול להתירו (אף-על-גב שהוא לא קשרו, ושמא דעת הכובס שיתקיים ימים רבים, נראה לי דמותו, דדבר החלי במחשבה אין אדם אסור דבר שאינו שלו, כמו שכתבו תוספות ביבמות, פ"ג ב'. אבל הר"ש בפרק ו' דכלאים משנה ה' חולק על זה, דאף דחלי במחשבה יכול חברו לאסור, ואינו דומה לקשר של אומן) דכינן דעשוי להתיר בכל יום הרי הוא כאלו לא נקשר כלל. אבל אם אינו רגיל להתירו בכל יום ופתחו, חייב. ונכתב במלאכת "קורע" אי"ה:
- ה פלים שקושרין אותן בחבל ומשיחה, מתיר להתיר או לחתכו בסכין, ודברי עשוי להתיר. וכן מתיר לחתך ולנתק כל מיני אכלין שקשרן במשיחה, דפסיקת תלוש מתיר, כשאינו נעשה על ידי זה פלי (סימן שי"ד). ונראה לי ד"בוטעלקש" [קנקנים] של יין ושכר שפותמין וכורכין במשיחה, מתיר לחתך אותן בסכין, אבל אסור לנתק או לחתך זוג מנעלים התפורין יחד, דאין חלוק בתפירה בין של קימא לאינה של קימא. ויש מתירין גם בזה, רק שלא יקל בפני עם הארץ:

זא

הוא
זירש
מטה
דבור

ז זה
גשה
ותה

סוף:

ימין
וקא
חבר
ועיין

זתף
ופאי
אכה

זירח
ל"ש

טחור
קלות
זיסור
זיסור
זחיד
זערב

להתירן אלא כשמחלף הכתונת משבת לשבת אסור לקשרן ולהתירן בשבת ולענין הלכה יש להחמיר כסברא הראשונה אלא אם כן צריך הרבה לכך אזי יש להקל לעשות ע"י נכרי:

7 ב יש אומרים שאין חייבים מן התורה אפילו על קשר העומד להתקיים לעולם אלא אם כן הוא מעשה אומן דהיינו שהוא קשר חזק ואמין כקשרים שהאומנים עושים בשעת מלאכתן כגון קשרי רצועות מנעל וסנדל שקושרין הרצועות בשעת עשייתן וכן בכל כיוצא בזה אבל הקושר קשר של קיימא ואינו מעשה אומן פטור כיצד נפסקה לו רצועה וקשרה נפסק החבל וקשרו או שקשר חבל בדלי או שקשר רסן הבהמה וכן כל כיוצא באלו הקשרים שהם מעשה הדיוט וכל אדם קושר אותם לקיימא פטור אבל אסור מדברי סופרים אפילו אינו עומד להתקיים לעולם אלא כשיעור שנתבאר אבל קשר שהוא מעשה אומן אפילו אינו עשוי להתקיים כלל אלא להתירו ביומו אסור מדברי סופרים לקשרו ולהתירו בשבת גזרה משום קשר מעשה אומן העשוי להתקיים לעולם שחייבים עליו מן התורה ויש אומרים שאין חילוק כלל בין מעשה אומן למעשה הדיוט שאפילו קשר שהוא מעשה הדיוט חייבים עליו מן התורה אם הוא של קיימא ואם אינו עומד להתקיים כלל בענין שמותר במעשה הדיוט מותר ג"כ במעשה אומן ויש להחמיר כסברא הראשונה ולכן נהגו לזהר שלא לקשור או להתיר שום קשר שהוא ב' קשרים זה על זה אפילו הוא עומד להתירו ביומו מפני שאין אנו בקיאים איזה קשר נקרא מעשה אומן שאסור לקשרו ולהתירו אפילו אינו עומד להתקיים כלל וכל קשר אמין שהוא קשור הדק היטב יש להסתפק בו שמא זהו מעשה אומן וב' קשרים זה על זה הוא גם כן קשר אמין ומכל מקום במקום צער אין להתמיר בדברי סופרים ומותר להתירו אם אינו עומד להתקיים כלל בענין שמותר בודאי מעשה הדיוט כיון שלפי סברא האחרונה מותר אפילו בודאי מעשה אומן:

ג במה דברים אמורים בב' קשרים זה על זה אבל קשר אחד ועניבה על גביו אין להסתפק בו כלל בקשר מעשה אומן ומותר לקשרו ולהתירו בכל ענין אם אינו עומד להתקיים כלל ואם אינו אלא קשר אחד בלבד בלא עניבה על גביו אינו נקרא קשר כלל ומותר לקשרו ולהתירו אפילו אם עומד להתקיים לעולם וכל זה בקושר ב' דברים ביחד אבל אם עשה קשר בראש אחד של חבל או חוט או משיחה דינו כב' קשרים זה על זה לכל דבר: L

ד קשר שאינו נקרא של קיימא מן התורה אלא מדברי סופרים מותר לקשרו לצורך מצוה כגון שקושר למדוד אחד משיעורי תורה ואפילו קשר מעשה אומן מותר לקשור אם אי אפשר למדוד בענין אחר: ה נשמטו לו רצועות מנעל וסנדל מותר להחזירן למקומן ובלבד שלא יעשה קשר בראש הרצועה כדי שלא תשמט מן הנקב מפני שהוא קשר של קיימא במה דברים אמורים במקומות שאין רגילין שם לקשור קשר זה אבל במקומות שרגילין לקשרו אסור אפילו להחזיר גזרה שמא יקשור ואפילו במקומות שאין רגילין לא התירו אלא להחזיר אבל במנעל חדש אסור ליתן הרצועה בשבת מפני שהוא מתקן כלי ואפילו להחזיר לא התירו אלא כשהנקב הוא רחב ויכול להחזיר בלי טורח אבל אם הנקב הוא צר שצריך טורח להכניס הרצועה בתוכו אין זה כמחזיר אלא כנותן בתחלה ואסור משום תיקון כלי וכן הדין ברצועות של מכנסיים אבל אבנט מותר להכניס במכנסיים בתחלה בשבת מפני שאינו מבטלו שם ועשוי להכניס ולהוציא תדיר לפיכך אין בו משום תיקון כלי אבל אסור להכניס משיחה לשם מפני שמבטלה שם:

ו מתירין בית הצואר מקשר שקשרו כובס שאינו קשר של קיימא שרוב הפעמים מתירין אותו ביומו מיד אחר הכביסה אבל אין פותחין אותו מחדש מפני שהוא מתקן כלי וחייב משום מכה כפטיש אבל משום קורע אינו חייב אלא א"כ עושה על מנת לתפור כמו שנתבאר בס' ש"ב (פס"ה) אפילו אם כבר נפתח בית הצואר רק שחזר האומן ותפרו ביחד כדרך שהאומנים עושים או שקשרו אומן ואינו יכול להתירו אסור לחתוך

לחתוך החוטין במ שחתיכת חוטי קשו כך מתקן הבגד ל מלאכה יש בו מש אחר גמר מלאכת להתירן מותר לחתוך רגיל להתיר המ ו במה דברים אמור כדרך שהאומנים של קיימא ולעולם מכל מקום מדברי נ

ח קושרין דלי על פ שמבטלו שם והו שהוא חשוב ואינו בבור אבל דליים ש שלא יהא ה ט קושרים חבל בפו תדיר להוציא הבו חלוי כלל בפתח מאו בהתרת ראש השני ב

י כל קשר שלפעמים ימלך ויבטלנו לפי לעולם אלא ראש א חבלים אבל בחבל ע מפני שגם בשאר חנ מתיר זה וכל זה לקט כפרה או שהיה קשו מהם שיהא נ לא הפותל חבלים מו בפחיתו בלא קט המפריד הפתיל חייב

שיח דין המבשל א המבשל בשבת מאותה מלאכה בלועה מדבר האנ עריך להמתין

סימן קפ.

דמחמתן משמע דאז חייב אלא אחת [וכאמחא הא לאו קשיא אלימחא כל כך. שכי השומע לרצ חייב גם משום טבט:]

(ה) ומעם מחלוקתם נראה לי שהם מחולקים בפי שקשן. שמפרשי ורצין משמע שעה שני קשרים בשני ראשי החוט שלא ילא מכבדו. וכן משמע בירושלמי ובדמאי. אבל בראש פרק ט' דכלאים מפרש שקשר שני ראשי החוט יחד ועין שם היטב. וכן כתב בהלכות כלאים. והבמ' על כורחק מפרש כמו הראש מדמיי דאז קשר ראש החוט בפני עלמו כיון שמקיים בקשר אחד חייב. ועל כרחק דמפרש שקשן. שקשן יחד. אבל הר'ן שמפרש שקשר ראשי החוט כל אחד בפני עלמו. ואם כן כיון שאין חייב קשירה בחוט בפני עלמו. שכי לא חייב ב דבר וברל. וכל החיוב הוא רק משום שכל ידי קשירה זאת מתחברים הכבדים. והרי חיוב מפירה גם כן משום חיבור הכבדים. ועל כן אי אפשר לחיובי מרבי. ודומה למשנה לדינה ריש פרק טולין דאז אחרו ב' משום מרקד חייב. ואז אחרו ב' משום כורד חייב. ומכל מקום איט חייב אלא אחת. ועל כורחק מלאכה אחת הוא. אף דאז ה' כורד ומרקד ה' חייב שמים אף דומין להדי כיון שה' במשקן. מכל מקום משנה דמאי לבורר ולמרקד איט חייב אלא אחת דמלאכה אחת היא. כן בקושר וטופר. דעין שיהם לחבר שני דברים. ומכל מקום שני מלאכות הם כיון דהו במשקן. ומכל מקום אם חייב שני דברים על ידי מפירה וקשירה איט חייב אלא אחת וד' היטב. אבל הסמ' בקשר שני ראשי החוט בחד חייב על קשירת החוט בפני עלמו בלעדי חיבור הכבד. כמו שהוכחנו מתפילין של יד. על כן חייב שמים. ועל כן לא המחיק הר'ן מה שכתב בספר יראים דקושר תכל אחד בראש חייב בקשר אחד והבמ' הפמיקו. והייט דברין לפי פירושו בתי הש' שקשן מוכח דאזיל בכהאי גוונא איט חייב משום קושר :

(ו) ובאמת לא אבין למה הראש והסמ' [השלמי] נבדלים הבין דמה שכתב הסמ' דש קשרים שמחיימין בקשר אחד הם דברי עלמו. והראש פליג אסמ' וגרס לי זה מחמה שלא ראה ספר היראים עלמין שמפרשים תירון הש' שקשן דקשר קשר אחד איט מתקיים. אם כן גם התפירה לא מתקיים לאחר שיומר הקשר. ועל כורחק אף ההפירות גורמים שלא יתפרק הקשר. דאז כן הדא קשיא לדוכא. ואם כן למה חייב משום טופר :

(ז) ואורי יש למר דתופר שני תפירות ולא קשרן רואין כאילו הותרו התפירות כיון שטופר להתפרק. וכן כשקושר קשר אחד רואין כאילו הותר. אבל בחפר וקשר הוי מרי בואין. ולר' עין :

(ח) ובעיקר קשיית הראש דלחייב משום קושר. ה' נראה לי דידא מתניתין מיירי שיש לו ערין למשר הכבד. ומכל מקום חייב בשני תפירות כדלקמן (דף קצ:) יכול פד שיארוג כל הכבד תלמוד לומר מאמת. ופרש' שאין אדם אורג בגד ביום אחד ומתחיל ושעה כדי קיום שלא יה' הכבד נסתר מאליו. ועל כן פריך והא לא קיימי הכי. פירוש ואין זה כדי קיום. ומשי שקשן. ומכל מקום כשיצא לתפיד כל הכבד יחיר הקשרים. ועל כן לא הוי קשר של קיימא ומשום

(74 א) נסתפקתי אם קושר שני ראשי חוט זה עם זה אי חייב קשר. ומה שהביאני לספק זה. שכי כל מלאכות לא מחייבין להו אלא דומיא דמשכן והמכבה נחלה של מחבת פטור אפילו למאן דמחייב מלאכה שאינה לריכה לטובה. משום שאיט נעשה פתמין. [וכיטי שכתבן ה' לפטות פתמין]. וכיון דקשירה שהי נמשכן ה' לחבר הקשר במה שנקשר בו. והחוט שהי אחד מתחילה אין כאן חיבור מחדש. וקיימא לן בפרק קמח דטובה (דף יג.) אדז בחד לא שמי' אדז :

(ב) אד נראה לי ראי' מהבא דפרק המולא תפילין (דף יז.) וחדשות שיש בהם רעויות ואינם מקשרות. ומטאור שם דמשום שאין יכול לקושר בשבת. והא תפילין של יד יכול להולא הקליטה מהרעויות בלא חתום הקשר. ועין בחיט' מנחום (דף מ"ב.) דיתור כמתחיל ואביק. ואם כן הרי אין כאן קשר רק בהרעויות טמאה מינה וכה. ומדגם זה איט יכול לקושר בשבת. שמש מינה דכהאי גוונא חטוב קשר. ואין לדחות דאף דאין בו חיוב מחמת לא החירו הכמים גבי תפילין. דאף דלביטת תפילין גופי' שבת הוא כדמסן בשבת (דף ס') ולא בתפילין. ומכל מקום החירו שם. אין לדחות השטחים. דאז כן מלי פריך בעירובין שם וליטענינו מיטב וקאמר ר'ח זאת אומרת ענינה פסולה בתפילין. ומלי ראי' אימא דכשירה. והא ד'סר משום דמתקן מנא כמו המחמץ עכ' דם. ואין לומר דאית לי תפילין אחריי וכו' דבר שאין מתקין. שכי אליבא דר' יהודה קיימיק שם דאית לי דבר שאין מתקין אסור. אלא ודאי דחיוב מחמת יס. ומכל מקום מחבר השני ראשין. ומתחלה לא ה' מחובבין כי אס מלך אחד ועכשו מחבר גם מלך אחר. [ולאגד כד דפרק קמח דטובה אין לדחותו. דאדז וקשירה שני ענינים ואדז לאו חיבור גמור. שכי האגד למד ופשטים יחדיו אף שקשר החוט לא ה' כלאים כיון שישל לסולאן בלא סתרה הקשר כמו שכתב בשלחן ערוך יורה דעה סימן ט' ועל כרחק אדז לאו חיבור]. ומכל מקום בקושר ראש חוט אחד לא חייב קשר כיון שאיט מחבר שום דבר. והא דמטאור בשלחן ערוך סימן ט"ז דהוי קשר ועוד חמיר יוכר דאפי' בקשר אחד כמי. נראה דמיירי במחבר על ידי זה בקשר דומיא דהבא דיוורה דעה סימן ט' סעיף ד' בהג' בעשה קשרים בב' ראשי המשחה הוי חיבור :

(ג) וראיתי בספר יראים שכתב זה לטוב וגראה למר שאיט קשר דאורימא אלא בשני קשרים זה על גבי זה [במקום שאיט ראוי לקשר אחד] כדאמרינן בפרק כלל גדול (דף ע"ד.) התופר שני תפירות. והא לא קיימי אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן והא שקשן פירוש שקשר קשר אחד וכיון דמחייבין לי' משום טופר ולא משום קושר. שמש מינה שקשר אחד איט קשר :

(ד) והסמ' ורצין הביאו דברי היראים אלו. אף שיש זה מזה בהבנת הראש' שהסמ' כתב לחייב גם משום קושר. ורצין בהלכותיו ובמדרשו כתב תיפוק לי' משום קושר. ומשמע מהר'ן דאפילו חייב משום קושר. מכל מקום לא יהי' חייב אלא אחת. על כן הוקשה לו דאחא בלאו הכי חייב משום קושר. אבל הסמ' דסבירא לי' דחייב שמים ליכא לאקשו' תיפוק לי' משום קושר. דנפקא מינה לחיובי מרבי. רק הוקשה לו

(8)

שם לו עיקר מן התורה אין בריה ומכל מקום [מהא דמשיב
הוא שלא בשעת מלאכה נמי יחא לי וכו'] מוכח דלא
כיו חסור אלא כל זמן שרעט שיהי מחוברים. ונפרק
מ"ה דכלאים נשנה ביחד טומאה וכלאים ושבת. משמע
דנשאיט חסור לטומאה גם לכלאים ושבת איט חסור.
וע"כ כיון שבשבת איט חייב אלא כשמלאכתו מחקיית.
על כן נשאיט קשר של קיימא אין מלאכתו מחקיית.
דכבר ביארט דמלאכת הקשירה הוא החסור והרי אין
החסור מחקיים. שהרי אין דשמו שיהי מחובר רק לזמן
וכשיעבור הזמן שטורי לא היי רעט שיהי מחובר לא
יהי חסור. ואם כן אין החסור מחקיים. ועל כן אף
שכלללים חייב אפילו איט קשר של קיימא. הייט משום
דלכלאים חסר חסור אפילו איט מחקיים. וכמו שכתב
הסו"ר זכב סימן ש'. אבל לשבת דבעינן מלאכתו מחקיית
וכשאיט של קיימא אין חסור מחקיים:

(יג) ור"פ מה שכתבתי דעס קשר שאיט של קיימא
משום דלא היי דבר המחקיים. יחא הא
דחייב בתופר שני חפירות וקשרן לפי דרכו דכל הקשירה
פסור משום דאיט של קיימא. ומכל מקום חייב של
התפירה אף דמה שמחקיים איט של קיימא. דמכל מקום
לא יתבטל הקיום מאליו. דאף בשם שיחפון להחיר
הקשר יהי חסור. שהרי אין דעמו להחיר התפירות
ויחשב מלאכתו מחקיית גם כן כל זמן שלא יחיר בטעם.
ושפיר חסר מלאכתו מחקיית כיון שלא יתבטל מאליו
ודוק:

(יד) ובמה שכתבתי יחא לי פרש"י בכל הסוגיא
דריש פרק אלו קשרים בתרמי דשי
ומרמי איברי. דאם לא יסיר אלא האחד לא יוכל להוציא
אלא בדוחק. [וכן נריך לומר בתרמי אורי שאחון אחד
גדול ואחד קטן. ולכנים איט יוכל בקטן אלא בדוחק
ולהוציא איט יוכל בגדול אלא בדוחק]. ולכאורה למה נריך
לזה טיפוק לי דשום אחד איט מבטל. ופעמים פסוח זה
ופעמים זה [דלמה ימא קשר אחד מן בעיניו שיבטל
ולא יפחוט לשולס]:

(טו) לפי מה שכתבתי יש לומר דקשיא לי לרש"י
דמכל מקום מלאכתו מחקיית. דכל כמה
שאיט מחיר אחד מהם אי אפשר לומר על אחד מהם
דלא יחא לי בחסורו. שהרי אפשר שימיר האחד.
וכי דבטעם טורי פעמים יפסח זה פעמים זה. מכל
מקום כל זמן שלא פסח אחד מהם. כל אחד היי
חסור מספק. ולא בטל חסורו ממילא. על כן כוונת
לומר שאיט יוכל להוציא באחד אלא בדוחק ויחא לי
שהיי שניהם מותרים:

סימן קפא.

(א) כתב בספר יראים. טלוד ודבן. כל קשר
שלפעמים נחך ומבטל לשולס. אף על
פי שחלת עשייתו לא היסח על מנת לקיות שם לשולס
אשר דתן יש לך קשרים שאין חייבים עליהם כקשר
בגמלים וכקשר בספרים ומפרש בגמרא חיונה הוא דליכא
אבל איטרא איכא ומפרשין קיטרא דקשרי בממא
וקיטרא דקשרי באסמירא פי' רעע שקשר בשבט
קטנה בחוטמו של גמל או בשבט של ספינה פעמים
נחך ומניח שם לשולס ופעמים מחירן ומרמי החיר
רעסות מנעל ומדל פסור אבל אשר ומקמין לס
במוטל

ומשום הכי אין לחייבו משום קשר. ורק על
התפירות חייב. אף לרעה החסור דתפירה גם
כן בעינן של קיימא. שהרי התפירות לא יפרדו.
שחיק אחר התרת הקשרים יחפור כבוד ואין התפירות
סופן להתפרק:

(טז) ביירו"ט לומר דמה שהתפירות הם דבר המחקיים
איט של קיימא. דבשבת ימיר הקשר לא יהי
התפירות דבר המחקיים. ואף שאחר כך ישוב למשור ויהי
דבר המחקיים. מכל מקום מלאכתו של עכשיו איט של
קיימא. ובעינן זה כחטו ההוא בעירובין (דף ל"ז). לרעה
ר' אלי' דנריך לקשור חפילין בכל יום לא היי קשר של
קיימא אף שיחזור ויקשור אחר התרה. ואם כן אכתי
קשה כיון שהקשירה אינה של קיימא איך יחייב בל
התפירה. הא מה שמחקיית איט של קיימא. ודוחק לומר
כיון דנעץ התפירות של קיימא חייב:

(יז) אף לאחר בעינן נראה דלא קשה מדי. דהנה הא
דבעינן קשר של קיימא ואם דעמו להחירו פסור.
ולכאורה מאי שנה מכל המלאכות דאם הוציא על מנת
לחזור ולהכניס. או כותב על מנת למחוק חייב. ואין
לומר דבשעתו להחיר לא היי קשר וחסור כלל. שהרי
קשר של חפילין הלכה למשה מסיני ולרעה ר' אלי'
נריך להחיר ולקשור בכל יום ואם כן לא היי קשר של
קיימא. ומכל מקום הוי קשר לענין מלוא חפילין. מיכו
יש לומר. לרעה הר"ן וברא"ם פרק קמא דטובה דביטול
לשכסה גי'. וכו' הדין בחפילין ליום אחד דכל יומא מלוא
באפי' נפשי'. מיכו מעשים בכל יום שאלס שאל חפילין
מחבירו ומחיר הקשר וקשורו לפי מידת ראשו וסופו להחירו
ט ביום ולהחירו כדי לחזור לקשורו ככתחילה. ואם כן לא
היי קשר של קיימא. ואפשר לומר לרעה רש"י דגם
קשר של יד הוא הלכה למשה מסיני ושל יד הא לא קשר
של חסור הוא כנ"ל. וגלמוד דגם של ראש לאו משום
חסור הוא. ועל כן מהי אפילו איט של קיימא. אבל
קשר של מלאכה שבת דמשום חסור הוא. לא חשוב
חסור אלא אם כן היי של קיימא:

(יח) איברא גם הא לא חסרה. שהרי כללי בורים
דלא היי כלאים אלא אם כן חסרין
[ובשנה יוד פרק ט' דכלאים תביעה אחת אינה
חיבור] ואף על פי כן תגורה שראש אחד למר וראש
אחד פסחן ואחמסם של שור אשר לחזור כה משום שקשר
שני הראשים ויהי כלאים. ואף שאיט של קיימא כלל היי
חסור. ואין לומר משום דבמשכן היי קשר של קיימא.
דבא אשכחן נמי במשכן שהיי שלא של קיימא כיחוד
ואכלים דמשרש בגמרא דקשר על מנת להחיר הוא:

(יט) ע"כ כן נראה על פי מה דאמרינן פרק במה
טומאין מ"ה: שלל של כובעין חסור לטומאה עד
שהחיל להחיר. ורמינהו תל ששאל יד לקורדוס חסור
לטומאה בשבת מלאכה בשבת מלאכה אין שלא בשבת
מלאכה לא. ומשרי הכס שלא בשבת מלאכה פשו
לזורקו בין הכלים הכא שלא בשבת מלאכה נמי יחא לי
דאי חסופי דר מחזור לכו. ובהא דעד שיחיל להחיר
פרש"י דמפסח מוציא מיד מעשה. ונריך להבין דבחיוב
להחירן נכחי. דלא שייך אין מחסב מוציא מדי מעשה
דאף מחחילה היי דעמו להחירן לאחר זמן. ונריך לומר
דחיישין שמה היי דעמו חילה שיהי שר מחוברים אינה זמן.
[ועי' בי"ט ב"א קמא פרק ראשון מדי בריה דאף בדרכן]

ו בשמתי לו רצועות מנעל וסנדל או שנסמט
 רוב הרגל (שמנעליהם היו עשויין פרכים
 פרכים ומחזרים ע"י רצועות ובסנסמט חלק
 המנעל בעל רוב הרגל ממוקמו מחזירו ומחדקו
 מחדש ע"י הרצועות [כ"כ המ"צ ס"ק י"ז בשם
 הא"ר] והפרנציג כחז ס"ס מפרס"ס שנסמט מנעלו
 מרוב רגלו ע"י שאין מהודק יפה ורולה עמה
 ליתן הרצועה בנקב אחר) מותר להחזיר הרצועות
 למקומן ובלבד שלא יעשה קשר בראשו ככ"ל
 בסי' (ס"ד פ"ג) ואפי' להחזיר בלא קשר
 לא הותר בלא צנזק שהנקב יחז ואין טורח
 להחזירין אבל בנקב לר ש"ס טורח להחזירין אסור
 להחזירין אפי' בלא קשר [רמ"א פ"ג] וכן צנזק
 שרגילין לקשרן כגון מנעלים או מכנסיים שלנו
 אסור ג"כ להחזירין אפי' אין טורח להחזירין
 דכיון שרגילין לקשרן מיישינן שמה יקשור [ט"ו]
 ומג"א פ"ג] וכעת כבר חלפו ועברו מיני מנעלים
 אלו שצנזק מנעלים שלנו הדבר ידוע שאין עושין
 שום קשר בשעת כניסת הרצועות אפי' בתחילת
 עשוייתן ומימי לבתחילה ודאי אסור להכניס
 בהם הרצועות דהו"ל עכ"פ מתקן מנא אבל כל
 מה"י בהם כבר רצועות ובפסקי ודאי לית כאן
 שום חשש להכניס רצועות חדשות אלא"כ הנקב
 לר שאז י"ס טורח בכניסתן ככ"ל [כן ר"ל]

ו' דלי פהיא קצוע על הצאר לשאוב צו מים
מן הצאר וותר לקסור צו מסיחה או אצנפ
כדי פישאוב צו מים לכיון שהמסיחה או האצנפ
משוב הוא אינו מצטלו סם והוי קשר שאינו
סל קיימא (ומי' יזהר שלא יעשה קשר פהיא
מעבה אומן. מיי' כלל כיו' קיי') אזל חבל
אקור לקסור סם (ואפי' חבל סל גרדי פהוא
משוב גי' אקור דגזרינן אקו חבל שאינו סל
גרדי. מי' סם) אזל דליים שלנו שאינם קצועים
אינו סל קיימא וותר אפי' בחבל דעלמא
[סריע סם קיד]

ח קוטרין חנל צפני הפרה צטציל סלא חלא
אפי צבי ראסי הפתח ולא חייסין סנא
יחיר ראס האחד ויוליאנה דרך סס ויניח ראס
הסני קסור [סריע סס סיו] והיה צי חבלים זו
למעלה וזו ולא אמרינן דמנעל לאחד חנל חס
באמת מנעל ראס אחד או חנל אחד אהי
לאקור [מגיל סס] ואס רונה לקסור הפרה צאצוס

198

מותר ליקח חבל של גרדי לקוסרה צ
חבל דעלמח לא והי' כשלם ה" קסור
כלל ונא עתה לקסור החבל צפרה וצפרה
אם ה" החבל קסור כבר צראם הפרה אר
ורואה עתה לקסור הראם הסכי מותר צב
[סו'ע סס קי']

ט המניח כתב צסס תעסס המלך דגס
 ר' אליהו סלריך לקסור קשר התפילין
 יום מיום חייב צקוסר צצצת דמגו דהו
 לענין תפילין הו נמי קשר לענין סצת *
 כראה דלא דמי דצסלמא היכי שומלינו דצ
 הדברים שמשמש צחיה ענין מן הענינים
 הפעולה עצמה בים זה חיוצ חסאת צמח
 סצת (כגון מה ששמרו דמגו דהו מחילה
 סוכה הו נמי מחילה לענין סצת או
 חילוקי השיעורין וכיוצא) כהג' סייך ספיר
 מגו חצל הכא כהי דמקרי קשר לענין
 מי ימר דמקרי עכיפ קשר של קיימא דהו
 וסס קשר לצד וודאי אינו מועיל לענין
 וצוה יפסוט לעניד גם מה דמספקא ל' להו
 צמי שומליין טליתו צצצת וקשר הליטת
 שמינו של קיימא דאי אמרת דהו קשר
 ליטת איב הו עיב קשר גם לענין סצת
 הניל ואיב סייך לכאורה סוצ לומר כל מיל
 דעצד רחמנא לא תעצוד אי עצד לא
 (עין פ"ב ח"ב כלל ק"ו) ומלמד צוה לכאן ולכ
 ולפית' לעיל י"ל גם כאן דהי דלענין לי
 מיקרי קשר סוף כל סוף קשר של קיימא
 מיקרי אפי' לגבי ליטת [כן כ"ל] *ומדי ד
 צענין קפירת הליטת ראיתי לעורר אשר רא
 צעיני סרצה המבטלה צמי סקשר לו ליטת ומח
 על טליתו וידוע שצעודן הדסים אין הק
 התחמון מתקיים כיב וכונעט קט מחזר ומחל
 ועפ"י רוב צסעה שצורקין הליטת לפני העיני
 חס רואה סקשר כתרפה מוחמו לכאן ולכ
 ומעמידו על חזקתו סתהא מהודק כראוי וצ
 אין כונענים מזה אפי' צסיק והיא רק נחמ
 ידיעה או דהו מילחא דלא רמי' עלי' ועיב רא
 לעורר להזהר צוה מאלד כי לפעמים יהי' א
 חיוצ חסאת צצצת חלילה ולהשומע ינעם וי
 עליו צרכת טוב.

• הם עשה קשר אחד מע"ש ואח"כ בצבת הוקף
ע"ז עוד קשר אחד צלופן סעמחילה לא ה
קשר

קסל

הנהגת הנהלת

ע.כ. נ"ח ח"ב נ"א

מבג"ש רמא"ר הלוי קליין זצ"ל

טווח היינו דווקא צמור דק כדרך טווח) ושיעורו כדי שיעמוד החבל צפתולתו כלל קסירה סמללסת מלאכתו ומתקיימת [רמזים ה' שבת פ"י ה"ח הציחו המג"ח צקוף סימן ט"ז]

אב כ"ב) מלאכת המתיר את הקשר

סימן ט"ח דיני המתיר ותולדותיו ופרטי דיניו

א הכלל היא שכל קשר שחייבין על קיסורו כך חייבין על היתרו וכל קשר שהקושר אותו פטור אבל אסור כך המתיר אותו פטור וכל קשר שנותר לקשרו לכתחילה כך נותר להתירו [רמזים ה' שבת פ"י ה"ז ופרט א"ח ס"י ט"ז] והנה המוס' בשבת דף ע"ג כתבו דמתיר אינו חייב אלא כעושה ע"מ לקשר וכמו דה"י ס"ס שכן נראה גם דעת הראשונים אבל רוב ראשונים מולקים וס"ל שאין לחלק וחייב בכל ענין [עיינס צמ"ז צחלק ציחור הלכה] *ומ"מ כ"ל פסוק שאינו חייב אלא כעושה דרך תיקון אבל אם קשר הקשר דרך קלקל כגון שמתך הקשר צסכין צלופן סכמתך החבל עלמו ונתקלקל צמקוס הקשר הגס סעלד אחר תיקון מלאכה זאת מ"מ כיון סגוף המלאכה עכ"פ ה"ו דרך קלקול ה"ו פטור לכרע כי אפי' מיד דמלאכה סלינה לריכה לגופה חייב עלי' [עיינ לעיל סימן ג' ס"ז] ה"ו מילי היכי סעושה עכ"פ גוף המלאכה כקדר עסייתה צמקוס סלר"ך לגופה אלא סצמה סעושה עתה ה"ו ח"ל לגופה כגון חופר גומא וח"ל אלא לעפרה סעושה מלאכת החפירה עכ"פ כסאר כל חופר דעלומא אלא סהוא ח"ל לה עתה לחכליתה סצמקוס הראוי לה אצל צניד כל עיקר מלאכת המתיר ה"ו וודאי רק היכי סמתיר הקשרים צלופן סחורין ראשי החצלים להיות כמות סה"ו לפכי הקפירה אצל היכי סצמקסה היתיר ומתנתקים חלקי החבל סצמקוס הקשר ה"ו וודאי רק דרך קלקול גמור וה"ו פטור לכרע ומ"מ לכתחילה וודאי לא הותר עכ"פ אפי' צכיה"ג אלא ה"י הקשר על דעת להתירו אצל אם קשרו אדעתא שיעמוד כך לעולם וודאי אסור עכ"פ מדרבנן ומ"מ אם לא ה"י עסוי שיעמוד כך לעולם אפי' לא ה"י צדעחו להתירו ציומו אלא שיעמוד כך חיזה זמן כגון אגר גדיים ועופות המקולקים וכו

המתקיים וצמה שהוקף צצנת עלמו נעשה כל קיימא כ"ל סחייצ ס"ז דומה מוס' על סלא כחצסל מוע"ס כמחכל צן דרוס"ח מועל הכירה וח"כ הוקצו צסיק מחדס חלס וגמור ציעולו דגיכ חייצ ככ"ל צסיק וס"י כ"ס כמה פעמים ולא דמי לכוחז אות צע"ס ואמת סמוך לה צצנת כי חסס חחדס סוס דצר צעלס המלאכה צמה שהוקף ח"ו ואין כאן ת"סצת אלא צכמות השיעור צניד צלו פנים חדשות צגוף המלאכה שהוקף צצנת כי ער סלא הוקף לא ה"י כל קיימא וע"י חוקפת זה נעשה כל קיימא כל כיול"צ ואם ה"י כצר מוע"י קשר כל ח"ו וח"כ הוקף ע"י עוד צסיק כגון סה"י חיליה צ' קשרים וחוקף עליהם צצנת עוד ח"ו אחר ח"ו יותר כ"ל דפטור כיון סלא הועיל צמה שהוקף ולא עוד אלא אפי' הותרו צ"כ הקשרים החחחחחיים ונשאר רק חלו ג"כ ח"ו ודעוין סלמורו צמטנה צצנת דף ק"ו ח"ו ע"צ ח"ו ח"ו זה דומה לכועל ח"ו ציתו סמורו וממלא צני סמור צמוכו עיי"ס צר"ן הציחו התיר"ס ס"ס [כן כ"ל]

אוכלי צהמה נותר לקשור צהם לפיכך אם נפסקה רצועה סכדלו צכרנולית נוטל גמ"י הראוי למחכל צהמה וכורך עליו [רמזים שבת פ"י ה"ד] ודווקא צגמ"י לח דכסמחיינס צחק ולא ה"ו דצר המתקיים אצל לח צקס ח"ו ח"ו לולב וכיול"צ סלינס ומתנתקים אפי' סמחייצים [כ"כ ח"י אדם צה' שבת כלל כ"ו ח"ו והמ"י צחלק ציחור הלכה חלר"ך צדצר זה ח"ו דלפ"ד הרמזים ז"ל ח"כ דאסור כשאינו מתקן לכסחייצס ואולי אפי' חיוצ חטאת ח"כ צצר לדעתו אצל לפ"ד רס"י ז"ל ומסמס דצגמ"י ח"ו סייך קשר כלל מוסוס דלא מוצקל ל"י חסס ח"ו צצריע ס"י סכ"ד ס"ד צהג"ה דגס אוכלי צהמה אסורים צקשר סל קיימא]

ב הפותל חצלים מן ההולין ומן החלק ח"ו חומי למר וכיול"צ (כ"ל מכל מין סיה"י וכ"ה להדיא צמג"ח ס"ס ט"ז) ה"ו מולדת קושר וחייב (והמנ"ח ע"ד לומר סה"ה חייב גס מוסוס חורג ועיינ צכלכלת שבת להחפ"א צחות כ"כ כחצ דה"ו צחצחר לעיל צסי' מ"י צסיג סהסור חייצ מוסוס

לקוסרה צו
ה" קשור
ורה וצחצור
הפרה ח"ו צל
מותר צכל
צ"ך דגס
ר החפילין
צגו דה"ו
שבת *ול
ומל"ו צדצר
הענינים
סח"ת צמלא
מחילה לה
צח ח"ו צ
ך ספיר ל
לענין חפ"ר
קיימא דוח
ל לענין ס
ל"י להחמ
הלילית צק
י קשר לה
י"ן שבת
כל מילת
ד לא ח"ו
לכאן ולכ
לענין ל"ו
קיימא ח
*ומד דצ
אשר רח"ו
י"לית מחד
ח"ן הקס
ר ומתרת
כ"י העיט
כאן ולכ
ח"ו ורצ
ק ומחכר
צ"כ רח"ו
יה"י ח"ו
נעס וצח
צח הוקף
ז לא ח"ו
קשר

76 ביהודים שונה, בא אליו היצור בתואנה אחרת, היה זה ביום שבת קדש בעת תפלת שחרית, בשעה שתפס הציצית בידו, והראה לו שהתר קשר אחד של ציציותיו, והוא סימן על פי ספרים קדושים שאין לזה האיש יראת שמים, והראה לו כל זה כדי להחליש דעתו. התחזק רבנו והשיב לו: "דע בזה, שאני ירא מה' יתברך, שאם לא כן היה בכחי לתקן הקשר, ורק מפני שאסור לעשות בשבת קדש קשר אינני מתקן, ואין זה רק מיראת ה'".⁵³ L

עוד ספר, שפעם אחת נכספה וגם פלטה נפשו בתשוקה גדולה להתענות תענית יחיד למרות חלישות כחו ותשישותו, והגביל לעצמו זמן – יום אחד מסים, שבאותו יום תענה. ויהי משעת קביעת התענית ואילך עד יום התענית עצמו, היה בוער בקרבו אש התשוקה שיגיע לאותו יום התענית, או אז אמר: "עתה ידעתי שהוא מעשה היצור, דהרי ידעתי שבזמן שאני בבריאות גופי חזק, ובהגיע עת התענית צבור, שאז הוא מצד החיוב, עם כל זה לא בוער בקרבי תשוקה כזה, על כן אין זה אלא מעשה יצר כדי להחליש את גופי, וכתוב: 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם', בהוסיפו פי "ביום התענית צבור עצמו צריכין סיעתא דשמיא מאד, שיהיה שלם ונקי מבטע וכדומה, לבל יצטרך עוד להשיב תענית לתעניתו, ודי לצאת ידי חובתו בתענית צבור".⁵⁴ ולא להוסיף תעניות, ועל כן לא התענה.⁵⁵

צדוק הדין

מספר, כי בנסעו פעם לדרך, נפלה עגלתו עם הסוסים אתו אל אחת הבורות מבלי יכולת להחליץ משם, פשבונוסף לכה החל לרדת גשם שוטף, שהרטיבו עד לשר עצמותיו. פשנוכח במצבו

[53] יושר דברי אמת (הנ"ל) שם.

[54] ראה להלן בקונטרס השני אות מ, שכותב בענין זה: 'כי ביום התענית מתגבר הכעס ח"ו, ועושים כמה עבירות ביום התענית כמו כעס ולה"ר וכו', ואעפ"כ חושבים להתענות ומתגאים בו וחושבים שכבר נמחל להם מה שחטאו, ובאמת לא כן הוא, כי עיקר התענית צריך כדי שישבר לב האדם בקרבו וכו'.

[55] יושר דברי אמת (הנ"ל) שם.

ספר יצור דגרי אמת האל

מנחם

ובי מלמד פ"קוה גלוי האל

מנחם מנחם מנחם

מנחם מנחם מנחם

רחישינן דלפעמים בעת הקשירה עצמו ימלך ויקשרנו שישאר כך, ואז וודאי חייב.

ועוד יש להעיר בדברי המג"א הנ"ל, ולבאר דברי השו"ע התניא (סעיף א') הנ"ל, דבקשר שדרכו רוב פעמים שלא להתיר ביומו, אף על פי כן כיון דיש מועט שמתירין, ואינו וודאי דלא יתירנו ביומו, חשיב קשר שאינו לקיימא, ומותר לקשרו אף סתמא, דנמי אינו סותר מה שכתב המג"א בשם הכלבו הנ"ל לאסור עשיית קשר דלפעמים ישאר קשר של קיימא. דדברי הטור והשו"ע התניא מיירי לענין קשר דודאי לא יתקיים לעולם רק לזמן, שהרי דבריהם גבי קשר דרבנן דדרכם היה לקשרם לזמן קצוב [וכנ"ל אות ג'], והדיון אם הוי קשר שאינו של קיימא כלל ומותר להתירו או לא, ובזה סגי אם עכ"פ לפעמים מתירו תוך מעת לעת [או בתוך ד' ימים]. אבל הכלבו מיירי בקשר דאפשר שישאר לעולם, בזה עכ"פ מדרבנן ודאי אסור, ואין דינו כקשר שאינו של קיימא כלל שמותר להתירו או לקשרו.

העו"ה מדברינו דעת רוב הפוסקים א' קשר דרך בני אדם לקשרו לעולם, אף אם חושב בדעתו להתירו, לא יועיל, וחשיב קשר של קיימא, והוי איסור תורה, ב' קשר דאין דרך בני אדם לקשרו לעולם, רק אותו אדם עצמו לפעמים קושר קשר כזה לעולם, אסור מדרבנן לקשרו, אפילו קוצב זמן בדעתו להתירו בו ביום. ג' קשר שעשוי בוודאי להתירו רק אחר זמן קצר אם דעתו להתירו בו ביום, דעת הבית מאיר דאסור, והטור ושו"ע התניא ס"ל

להיתר. ד' קשר שעשוי להתירו אחר זמן קצר, אולם אינו וודאי דלפעמים מתירו ביומו, מותר לקשרו סתמא כל שאין בדעתו לקשרו לזמן קצר.

הידוק קשרי הציצית

ד' נראה לדינא הלכתא רכתא לשבת, במאי שהעיר בתולדות שמואל (סי' מ"ז אות ט') דמצוי בכמה בני אדם בטליתות של מצוה, דאם הקשרים של הציצית נתפרו קצת, רגילים לחזור ולהדוק בשבת (מחמת הרגילם בחול), וסיים שרבה המכשלה בזה, ולפעמים יש בזה חיוב חטאת ע"ש. ונראה להוסיף ולומר דאף אם נתרפה רק קשר אחד (מהקשר על גבי קשר דכל הקשרים שבציצית נעשית מב' קשרים) גם כן שייך זה החשש בהידוק, דהא קשר אחד בלבד שנשאר לא מיקרי כלל קשר, כמבואר בשו"ע (סי' ש"ז ס"א), ועיין שו"ת מהרש"ם (חלק ו' סי' ל"ד), וא"כ כשמהדק קשר הב' על גבי קשר הא' אז נעשה ונגמר הקשר וחייב בזה משום קושר(ג).

ברם לפי מה שכתבנו לעיל (אות ד') דקי"ל דכל קשר שיכול להתירו בידו אחד עדיין שם קשר עלה, ודוקא אם הקשר אינו מהודק כלל, ר"ל דבהמשך הזמן יפתח הקשר את עצמו בלא שיפתחנו כלל ויתבטל לגמרי, אז ליכא שם קשר עלה כלל. א"כ לענין ציצית דוקא אם נתרפה כל כך דבהמשך הזמן יפתח הקשר בזה צריך לזהר שלא לחזור ולהדוק קשרי הציצית דחשיב עושה קשר בשבת, דכיון דנתרפה כל כך עד דבהמשך הזמן יפתח הקשר

(ג) ועי' ספה"ק יוסף דברי אמת (דף ט' ע"ב) וז"ל פעם אחת בא אליהם ר' ציוס שנת קודש נעם מפלג שמרים נשעה שמפס הציצית נידו, והראה לו שהותר קשר אחד של ציציותיו, והוא סימן על פי ספרים הקדושים שאין לזה האיש יראת שמים, והראה לו כל זה כדי להחליש דעתו, והחזיק והשיב לו דע בזה שאני ירא מהש"ת, שאם לא כן היה נכמי לתקן הקשר, ורק מפני שאסור לעשות בשבת קודש קושר אינו מתקן, ואין זה רק מיראת שמים עכד"ק.

את עצמו כבר בטלי מהדקו בשבת חייב מ נתרפה כל כך ורק נו יתבטל לגמרי בלי ע קשר עלה, אם כן ע עושה קשר חדש וליכ: הי

ולפי מה שכתבנו שנ דכל שהקשר ממקום למקום עדיין דהוי ככהאי גוונא ובמהדקו בשבת לא נ כיון שקשה לשער נ הקשר, ע"כ צריך לזהר קשר הציצית נ

קשר בו

ט' הנה על מה שכו דיש לזהר שהוא שני קשרים וכו' וז"ל והא דבעינן ב' כשקושר שני דברים נ בראש אחד של חוט קשרים ע"כ. ומשמע של חוט יש בו משום אף על פי דאינו מחב

אולם אינו מוכרח דלעולם לא קושר רק באופן דמח בחבירו, דדוקא בזה היה מלאכת קושר דילפינן מצידי חלזון הקשר היה להתחבר ו הקשר נתחבר ב' דברי קשר בראש חבל לאו אינו קושר עם הקשר

ספר מלאכות חלק ג

בג"ל ר' חיים קלמן אהרן מל"א

דוקא כשמחבר ב' חתיכות בגד ע"י חוט או משיחה, ועושה קשר בראש החוט ועל ידי זה נתחבר ב' חתיכות בגד, אבל אין הכי נמי קושר ראש חוט לבד לא יתחייב משום קושר. ובשור"ת אבני נזר (סי' ק"פ) האריך בדיון זה, והעלה (שם אות ז') דודאי קושר ב' ראשי החבל אף שאינו מחבר ע"י הקשר דבר אחר הוי קושר מה"ת, כדחזינן (עירובין ל"ז ע"א) דאסור לעשות קשר ברצועות של יד ע"ש, אבל בקושר ראש חוט אחד לעצמו האריך שם האבני נזר דלא חשיב קשר מה"ת. אבל מדרכנן ודאי אסרי בכל ענין עשיית קשר אף בקושר רק ראש החוט או משיחה. **L**

קשר בראשי ציצית שנפרד השזירה

ונראה דראשי ציצית שנפרד השזירה, ויש שעושין קשר בראשי החוטין כדי שלא יתפרד (עין ש"ע סי' י"א סעיף י"ד, ונמג"א שם ס"ק כ"ג), לכולי עלמא הוי קשר כזה מה"ת, כיון שהחוט עצמו כפול שמונה, ואם כן ע"י הקשר שעושה בראש החוט קושר יחד כמה חוטים והוי שפיר שם קשר עלה לכולי עלמא.

פותר חבלים

(י) כתב הרמב"ם (שם הלכה מ') הפותר חבלים מן ההוצין, ומן החלף, או מחוטי צמר וכו', וכיוצא בהן, הרי זה תולדת קושר וחייב, ושיעורו כדי שיעמוד החבל בפחילתו בלא קשירה, שנמצאת מלאכתו מתקיימת ע"כ. והביאו המג"א (סי' ש"ז ס"ק כ') לדינא ע"ש. ופירושו של פותר חבלים, נראה לבאר על פי מאי דמצינו לשון פותר לענין ציצית פתיל תכלת, וילפינן מיניה בסיפרי (שלם פ"ר קט"ו) דבעינן בציצית שיהיו חוטי הציצית שזורין, ומובא ברא"ש (הל' קטנות סוף הל' ז' א"ת, סדר עשיית זיגית) ובב"י (סי' י"א) ע"ש. וא"כ נראה בכוונת הרמב"ם כמה שכתב הפותר חבלים

את עצמו כבר בטלי מיניה שם קשר, ואם מהדקו בשבת חייב משום קושר. אבל אם לא נתרפה כל כך ורק נתרפה קצת מהדוקו, ולא יתבטל לגמרי בלי שיתירו בידיו, עדיין שם קשר עלה, אם כן ע"י שמהדקו בשבת אינו עושה קשר חדש וליכא איסור משום קושר ע"י ההדוקו.

ולפי מה שכתבנו שם בשם שלחן עצי שיטים, דכל שהקשר אינו מינתק בטלטול ממקום למקום עדיין שם קשר עלה, א"כ כל דהוי בכהאי גוונא עדיין שם קשר עלה, ובמהדקו בשבת לא מיתסר משום קשר. אולם כיון שקשה לשער באומד הדעת חזקו של הקשר, ע"כ צריך ליזהר בזה הרבה שלא להדק קשר הציצית בשבת אם נתפרו. **L**

קשר בראש החוט

ט) הנה על מה שכתב הרמ"א (שם סעיף א') דיש ליזהר שלא להתיר שום קשר שהוא שני קשרים וכו', וכנ"ל (אות ד'), הוסיף ח"ל והא דבעינן ב' קשרים זה על זה, היינו בשקושר שני דברים ביחד, אבל אם עשה קשר בראש אחד של חוט או משיחה, דינו כשני קשרים ע"כ. ומשמע בדבריו דבקושר בראש של חוט יש בו משום קושר, ושם קושר עלה אף על פי דאינו מחבר שני דברים ע"י הקשר.

אולם אינו מוכרח דאפשר לומר בכוונתו דלעולם לא מתחייב משום מלאכת קושר רק באופן דמחבר ע"י הקשר דבר אחד בחבירו, דדוקא בזה יש עלה שם קשר, שכן היה מלאכת קושר במשכן, לפי המסקנא דילפינן מצידי חלזון (עי' לעיל אות א'), דשימוש הקשר היה להתחבר חוטי הרשת זה לזה, וע"י הקשר נתחבר ב' דברים אהדדי, אבל אם עושה קשר בראש חבל לאו מלאכת קשר הוא, דהא אינו קושר עם הקשר דבר אחר. והרמ"א מיירי

אחר זמן קצר, וביומו, מותר לקשור לזמן

ית

לשבת, במאי גזאל (סי' מ"ו) בטליתות של ז נתפרו קצת, גזמת הרגילים בזה, ולפעמים נראה להוסיף אחד (מהקשר) ציצית נעשית ושם בהידוקו, 'א מיקרי כלל ז ס"א), ועיין 'א"כ כשמהדק נעשה ונגמר קושר(ג).

אות ד') דקי"ל יו בידו אחד ם הקשר אינו ן יפתח הקשר יתבטל לגמרי, כ לענין ציצית וך הזמן יפתח לחזור ולהדוק בשבת, וכיון ן יפתח הקשר

עמ מפלג שחריט קדושים שאין לזה שאם לא כן היה מים עכדה"ק.

החלף ל תימ קלמן גרמנין גרמנין

סכס סל מלאכות - חלק ד

שני הקצוות של חבל, סרט וכל דבר קשר בקצהו של חוט (קטד) או באמצע זה שנוהגים לקשור בקצוות של חוטי הקושר שני קצוות בקשר אחד (קשר נ). כל קשר שאסור לקשור אותו נתרפה (קטח) (כגון קשר כפול שהקשר להדק את קשרי הציציות כשנתרפו.

נא. מותר לקשור קשר בודד (חצי כפול כמו ציציות) (קטט). שאין זה נקו קשר בודד הקשור מבעוד יום, או שהוא

* ויש להיזהר בדינים אלה במיוחד לגבי בשערות ובשסלות, בקשירת סדין למיטה, בק קשירת קשר הן לגבי עניבת עניבה (להלן

של המ"ב לסי' שיו. וע"ש סוס"ע א ברמ"א, קשר שהוא שני קשרין וע"ז, וע"ש במ"ב סי' ולכן אנו נוהגים בכל קשר של שני קשרים. ו להתירו, וע"ש בשו"ע, ולצורך מצוה מותר סי' יב. והיינו אפי' הוא מעשה אומן, ומי' דלדעת רש"י וחו' יש לאסור אפי' במקום מצ דבמקום הצורך י"ל דאפי' יותר מיום אחד לא לקשור ובין להתיר, וכ"ה בערוה"ש סי' י המגורה סי' ה. דווקא להתיר את הקשר התי משכחת, ולכן לא נקט הגי' זו מקשייה (קטג) סי' שיו. סעי' א ברמ"א ובמ"ב סי' יד, ובמ"ב סי' טו. (קסה) תולדות שמואל שאינו עבה ביותר, אבל חבל עבה כיון שאין כלל בו סי' א, ועיין שו"ת אב"נ סי' קפ. ודג הרמב"ם, והפוחל חבלים חייב משום קושר, דהיינ' המלפף חוטי ברזל דחייב משום קושר, רק בקשר אחד, כמו חוט של ברזל, דחייב, ו גם בקצוה"ש סי' קכד בבד"ש סי' טו.

המנהג לקשור שני קשרים בחגורתו שאינו שי מיעוטא דמיעוטא, ועיין מסנה"ש על קצו"ע לאיזה זמן — מותר לקשרו אם בדעתו בפי בבד"ש סוס"ק ד, דמ"מ לכתחילה יש להיות סי' ח. דכל קשר דאפשר שיניחנו שבוע אחד ועי' גם שו"ת מהרש"ג ח"א סי' א וערוה"ש סי' דמה שנהגו הנשים לקשור שני קשרים ועי' בנ והדק היטב וגם עומד להתיר בו ביום, עי' במ"ב לו, וע"ש סעי' א בביה"ל ד"ה הקושר, והרי הו לובשות ופושטות אותה עם הקשר). (קסח) קצו הרב סי' שיו. סעי' ג. ומותר אפי' אם עומד לו בבד"ש סוס"ק ו בהסבר דברי המ"ב סוס"ק

השבת בקיפולו הרגיל (קנד). וכן מותר לקפל בגדים שאין קיפולם ניכר בהם (קנה). כגון בגדים עשויים גומי או גיילון (פלאסטיק) או דברי סריגה, ומותר לקפל כבסים שנתייבשו, אם אין כוונתו לקיפול הבגד, וגם אינו מקפיד על צורת הקיפול אלא כוונתו להקל על סידור הבגד במקומו (קנו). וכל אלה מותרים גם אם אינו מתכוון להשתמש בבגדים המקופלים בו ביום (קנו).

מו. מותר להחזיר את השקע של מגבעת שנתקמטה (קנח). וכן מותר להחזיר את הצווארון של מעיל ואת הכפל שבמכנסיים (קנט). ואין בזה משום איסור קיפול בגדים בשבת.

מח. מותר להכניס בתוך הנעל את האימום (כלי המיוחד לשמור על צורת הנעל) (קס). אבל אסור לעשות כן אם כוונתו להרחיב את הנעל בזה (קסא).

קשירת קשרים בדברי הלבשה והתרתם בשבת וביו"ט

76 מ.מ. אסור לקשור קשר (קסב). הן בשבת הן ביו"ט; ובכלל איסור זה הקושר

מ"ב סי' יח. ועיין ח"א כלל מד סי' כד, דאפי' אם מקפלו שלא בקיפולו הקדום, היינו דוקא אם רצונו ללבושו עוד בו ביום, וע"ע דעת תורה סי' שב סוס"ע ג שחולק עליו. (קנד) דעת תורה שם, וע"ש דאם אינו מקפלו כל מוצש"ק, אלא משאיר הקיפולים ההפוכים לשבת אחת, הרי' סידורו כפי שמקפלו כל שבת ואסור, וע"ש, דאם מקפלו כל שבת בענין אחר — שרי, וכן שמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א, דמסתבר שאם עושה קיפול לא טוב והקיפול הראשון הוא טוב וניכר, דאינו אלא קלקול ולא תיקון. (קנה) שאין לקיפול זה שום קיום, מזה דמ"ב סי' יח. ועיין בהלכתא גבירתא לתפא"י סופס"ו דשבת, ושמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א, דלפי' יש להסתפק אם מותר לקפל ממחטה. (קנו) ערוה"ש סי' שב סוס"ע יא, ועיין קצוה"ש סי' קז בבד"ש סי' ז, ושמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א, שאם יקפלו כדרכם כדי ללבושם לאחר השבת או כדי שיהיו מוכנים לו לביה"ח — אסור משום טורח שלא לצורך היום. (קנו) סי' שב במ"ב סי' יח, ועיין לעיל הערה קנג. (קנה) דהאיסור של קיפול הוא באופן דשיך לעשות לשם תיקון, משא"כ בנייד דאינו אלא מעמידו במצבו הרגיל לשימושו; אך יש להסתפק בענין הכובע של שבת (שטריימל), אי שייך איסור תיקון כלי כאשר מכניסים אותו לקופסה המיוחדת לו, מכיון שעיי"כ מתבוננות השערות, והן נשמרות מלהתפורר אנה ואנה, ומסתבר יותר דאין בזה משום איסור, כל זה שמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א. (קנט) וכנ"ל הערה קנה. (קס) תורת שבת סי' שב סוף הערה יב. (קסא) ומשום תיקון מנא, ועיין דעת תורה סי' שב סעי' ד. (קסב) ודע, כי מן התורה אין איסור בקושר אפי' הקשר הוא של קיימא, דהיינו שאינו קוצב זמן בדעתו מתי להתירו, ובב"י סי' שיו מובאת מחלוקת בגדר של קיימא, ד"א דכל שהוא קשיק דהיינו שדעתו שיאשר כך לעולם חייב, ויש מי שכתב חודש ימים, ואחרים שוב אומרים דחצי שנה מיקרי קיימא וחייב, ע"ש. ולדעת הר"ף והרמב"ם בעינן נמי שיהיה קשר מעשה אומן להתחייב. ולדעתם, אם אינו מעשה אומן אף שהוא קשיק, או שאינו קשיק והוא מעשה אומן — אסור מדרבנן. ואם אינו קשיק וגם לא מעשה אומן — מותר לכתחילה. ולדעה הראשונה, שהיא שיטת רש"י והרא"ש, לא תלי כלל במעשה אומן, אלא דאם הוא קשיק, וכנ"ל, יש בו איסור תורה, והיינו שדרך העולם לעשותו קשיק, ולא תלוי כלל בדעת הקושר, אם בדעתו שוב לפותחו, שם כביה"ל ד"ה הקושר, ודלא כהב"ח שם, ועיין להלן הערה קעז. ואם אין דרכו לקשרו רק לזמן — דהיינו לדעה האחת כל קשר שאינו עשוי להתיר באותו יום עצמו, ולדעה השניה כל שמתירו תוך ז' ימים לא מיקרי של קיימא כלל, ע"ש סעי' א ברמ"א ובמ"ב סי' ה — פטור אבל אסור, ואם דרכו לפותחו באותו יום — מותר לכתחילה, עיין כל זה בהקדמות

שמירת שבת כהלכתה

בראש ה' יתנו יצחק יצחק יצחק

שני הקצוות של חבל, סרט וכל דבר אחר הנקשר בקשר כפול (קסג), הקושר קשר בקצהו של חוט (קסד) או באמצעו (קסה), ואפילו קשר אחד בלבד, כגון זה שנוהגים לקשור בקצוות של חוטי הציצית, והקושר קשר שטוח, דהיינו הקושר שני קצוות בקשר אחד (קשר סבתה) • (קסו). L

נ. כל קשר שאסור לקשור אותו בשבת וביום טוב, אסור גם להדקו, אם נתרפה (קסז) (כגון קשר כפול שהקשר העליון שבו נפתח), ועל כן יזהר שלא להדק את קשרי הציציות כשנתרפו.

נא. מותר לקשור קשר בודד (חצי קשר בדבר שרגילים לקשורו בקשר כפול כמו ציציות) (קסט), שאין זה נקרא קשר, וכדלעיל סעיף מט (קע), אבל קשר בודד הקשור מבעוד יום, או שהוא או אדם אחר קשר אותו בו ביום, אסור

* ויש להזהר בדינים אלה במיוחד לגבי קשירת מטפחת ראש (קסז), בקשירת סרטים בשערות ובשמלות, בקשירת סדין למיטה, בקשירת מפת לצואר הקטן וכיו"ב — הן לגבי קשירת קשר הן לגבי עניבת עניבה (להלן סעיף נג).

של המ"ב לסי' שיו. וע"ש סוס"ק א ברמ"א, דיש להזהר שלא להתיר (או לקשור) שום קשר שהוא שני קשרין וע"ז, וע"ש במ"ב ס"ק יד, דאין אנו בקיאים מהו קשר של אומן, ולכן אנו נוהרים בכל קשר של שני קשרים. וע"ש ברמ"א, ובמקום צערא אין להוסיף ומותר להתירו, וע"ש בשו"ע, ולצורך מצוה מותר לקשור קשר שאינו של קיימא, ע"ש במ"ב ס"ק יב, דהיינו אפי' הוא מעשה אומן, ומיירי כשא"א בענין אחר. וע"ש במ"ב ס"ק יג, דלדעת רש"י וחו' יש לאסור אפי' במקום מצוה. ועיין ס"ק יד בביה"ל ד"ה שאינו קבועים, ובמקום הצורך י"ל דאפי' יותר מיום אחד לא מיקרי של קיימא עדיין, ומשמע דמותר בין לקשור ובין להתיר, וכ"ה בערוה"ש ס"ק י, וע"ע ספר מנורה הטהורה סי' שיו בקני המנורה ס"ק ה, דדוקא להתיר את הקשר התיר הרמ"א הנ"ל, אבל לקשור בשביל צער לא משכחת, ולכן לא נקט הגיה זו מקשירה כלום כ"א מהתרה, ועיין להלן הערה קסו. (קסג) סי' שיו ס"ק א ברמ"א ובמ"ב ס"ק יד, ועיין להלן הערה קסו. (קסד) שם ברמ"א ובמ"ב ס"ק טו. (קסה) תולדות שמואל ח"ג סי' מז ס"ק ד, וע"ש עוד דדוקא בחוט שאינו עבה ביותר, אבל חבל עבה כיון שאין קשר כזה מתקיים, לית לן בה. L (קסו) ח"א כלל כו סי' א, ועיין שו"ת אב"ט סי' קפ. ודע, כי איתא בסי' שיו במ"ב סוס"ק לו בשם הרמב"ם, דהפותר חבלים חייב משום קושר, והמפרין... חייב משום מתיר. ולפי"ז י"ל דהה"נ המלפף חוטי ברזל דחייב משום קושר, וכן העושה קשר אחד בדבר שרגילים לקשורו רק בקשר אחד, כמו חוט של ברזל, דחייב, וכן שמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א, ועיין גם בקצוה"ש סי' קכד בבדה"ש ס"ק טו. L (קסז) עיין בשע"ת סי' שיו ס"ק א, דפשוט המנהג לקשור שני קשרים בחגורתו שאינו של קיימא והוא של הדיוט, ולית דחש ליה אלא מיעוטא דמיעוטא, ועיין מסנה"ש על קצו"ע סי' פ ס"ק פה, דקשר שאין הדרך לקיימו רק לאיזה זמן — מותר לקשורו אם בדעתו בפירוש להתירו ביומו, ועיין קצוה"ש סי' קכב בבדה"ש סוס"ק ד, דמ"מ לכתחילה יש להזהר לעשות עניבה, ועיין שו"ת אב"ט סי' קפא ס"ק ה, דכל קשר דאפשר שיניחנו שבוע אחד ואפשר דיתירו בו ביום — מותר לכתחילה, ועי' גם שו"ת מהרש"ג ח"א סי' א וערוה"ש סי' שיו ס"ק י, ושמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א, דמה שנהגו הנשים לקשור שני קשרים וע"ז במטפחת הראש, די"ל דאין זה בכלל קשר אמיץ והדק היטב וגם עומד להתיר בו ביום, עי' במ"ב ס"ק יד (אמנם יל"ע מהא דסי' שיו במ"ב ס"ק לו, וע"ש ס"ק א בביה"ל ד"ה הקושר, והרי הנשים לא מותחות כל יום קשרי המטפחת אלא לובשות ופושטות אותה עם הקשר). (קסה) קצוה"ש סי' קכב בבדה"ש סוס"ק ד. (קסט) שו"ע הרב סי' שיו ס"ק ג, ומותר אפי' אם עומד להתקיים לעולם, ע"ש, ועיין קצוה"ש סי' קכב בבדה"ש סוס"ק ו בהסבר דברי המ"ב סוס"ק יד. (קע) ועיין לעיל סוף הערה קסו,

ויפולם ניכר
דברי סריגה,
וגם אינו
מו (קנו), וכל
ו ביום (קנד).

וותר להחזיר
משום איסור

יד על צורת
ה (קסא).

ובי"ט

זה הקושר

הקודם, היינו
שחולק עלי.
ולים ההפכים
אל שבת בענין
קיפול לא טוב
שאר לקיפול
שבת, ושמעתי
(קנו) ערוה"ש
י"ז אויערבך
ים לו לגיור
ה ועיין לעיל
זיקון, משא"כ
ובע של שבת
וח לו, מכיון
זר דאין בזה
ל הערה קנה.
ין דעת תורה
זר הוא של
חלוקת בגדר
יש מי שכתב
לדעת הר"ף
שה אומן אף
ו קש"ק וגם
א"ש, לא תלי
שדרך העולם
בביה"ל ד"ה
רק לזמן —
ה השניה כל
ס"ק ה —
וה בהקדמתו

מותר באלוהית ע"י עשרה אנשים וממילא דהיה נמי שגם לדין מותר בבגדים ע"י עשרה ובתוס' שם נחקק להוכיח שהיה רק יחיד ולא שנים והיינו משום דאילו היו שנים דינם כעשרה.

הערה ס

אחרי דברי המ"ב להוסיף: לכאורה צ"ע. שם. לפני עב"ד להוסיף: ולענ"ד הרי זה קיל טפי משחט בהמה בשבת למי שחלה בשבת, שמותר גם לבריא כמבואר בריש סי' שיח והוא מפני שלא דחאו בידים וה"נ הכביסה היא לצורך לבישה, ומסתבר דאין זה חשיב כדחינהו בידים. ואף שאסור סתם בטלטול משום חשש סחיטה מ"מ כשנתייבש ואין כבר חשש סחיטה, שפיר מותר לגמרי בטלטול ויש לדמותו להא דביצה כז' א' דסתם קדירות בין השמשות רותחות הן ואעפ"כ מותר לאוכלן אח"כ, ואין זה דומה לצימוקים וגרוגרות, דהתם לפני שהעלן היו ראויים לאכילה רק הוא דחה אותם בידים והוא גם להרבה זמן, משא"כ בכביסה כל הפעולה היא שיפור הבגד ללבישה. ועיין מנחת שלמה סי' י' הערה 4.

הערה פט

בסוף להוסיף: והראו לי שכן כתבו שם בגמ' בפסקי הרי"ד ובשפ"א.

הערה קיד

להוסיף בסוף: מפני שבהדרש חושש שהמים לא יקצרו את הבגד, וסחיטה דהכא היינו שהמים מרובים וקפיד טפי מטל. אך עיין מאמ"ר סי' שב ס"ק ב, דבישן לא מקפיד ולא מנער בכח, וכעיי' בשו"ע הרב סי' שב סע' ב.

הערה קנד

במקום וכן שמעתי לכתוב: אך שמעתי. שם. בסוף ההערה להוסיף: ומותר באותו הקיפול לכמה שבתות.

14 הערה קסו

אחרי ולפ"ז, במקום י"ל לכתוב: יש לדון. שם. אחרי יחוטי ברזל להוסיף: בחזק. שם. לפני וכן שמעתי להוסיף: אם דרכו להיות לעולם, ואף שביצירת חבל נשתנה להיות חבל בר קיימא מ"מ אם מדמים עשיית חבל לקשר יתכן שגם ברזלים מלופפים דומים לקשר אם זה בר קיימא. שם. בסוף ההערה: קצות השלחן סי' כג, במקום קכד. ל

הערה קעב

במקום יוגם לא קיל וכו' לכתוב: דומה לקשר אחד בקצהו של חוט למנוע פזור. אך אפשר דשאני התם דאף שהקשר רק לחיזוק מ"מ נעשה

ענין שגור בלכתה

הקורא ומילא

מיוז הר"ל ל' סלמה זלמן אוריזבאן זצ"ל

מכון נשתי אגון ויזק

יב. והרי התנאים שבהם מותר לעשות את הנ"ל :

- (א) כשיקרע נייר העטיפה, יקרענו דרך קלקול (מג), ולא יקפיד לקרוע באופן שיוכל לשמש למטרה כלשהי (מד), אף לא חלק מן הנייר (כמו תוי פרסים שמהווים חלק מנייר העטיפה) (מה), ואין כל הבדל לענין זה בין אם יקרע את הנייר עצמו, או אם יפריד בין שני ניירות או חלקי קרטונים הדבוקים זה בזה (מו).
(ב) לא יקרע אותיות (מז) או ציורים (מח).

יג. אסור ללפף חוט ברזל או סרט פלסטי בשולי השקית (מט), וכן אסור לפתוח חוט זה המלופף (נ), ואם אי אפשר להסיר את החוט מבלי לנתקו כגון שהחוט מהודק היטב (נא), מותר (נב) לנתקו, ואפילו בסכין, והוא שינתקו דרך קלקולו (נג).

כלי גם כשהוא סתומה מכל צד, עיין לעיל הערה ו רי בשם התהליך, מימ האפשרות להשתמש בכלי להוציא ולהכניס לצורך הסעודה נעשה רק ע"י היהודי, עכ"ד. ויל"ע לדעת התהליך הנ"ל, דבסותח קופסה אית ביה משום סותר, אי חייב בטבילה. (מג) סי' שיד במ"ב ס"ק כה, ועיין חזו"א סי' סא ס"ק כ ד"ה ובקריעת, ועיין חזו"ן יחזקאל על התוספתא בהשמות לשבת וקצוה"ש סי' קמה בבד"ש ס"ק ד. (מד) שם ושם. (מה) דודאי אית ביה משום קורע ע"מ לחקן, סי' שמ סעי' יד בביה"ל ד"ה ולא. (מו) עיין סי' שמ סעי' יג בביה"ל ד"ה אין, בהגדירו את מלאכת הקורע, ולפי דבריו לא שייך קורע אלא כשקורע איזה דבר באמצע והוא צריך לתיקון שניהם, אבל כל שאינו צריך לתיקון שניהם אינו חייב משום קורע. ולפי דבריו גם בהא דסימן שמ סעי' יד, במפרד שני ניירות שהם דבוקים ביחד, ג"כ צ"ל דדוקא כשהוא צריך לתיקון שניהם. אבל אם קורע דרך קלקולה, והוא לצורך שבת, מותר, וכעין ההיא דסי' שיד במ"ב ס"ק כה. אבל ע"ע שו"ע הרב סי' שמ סעי' יג, שלדעתו קורע הוא כשקורע ומפריד גופים רבים שנתחברו, ועיין גם ש"ש, מעשה חושב, דף יב סוד"ה דהנה, ולפי דבריהם יש לחלק בין קורע נייר סתם דרך קלקול לבין מפריד בין שני ניירות דבוקים, דחמיר טפי, ועיין קצוה"ש סי' קיט בבד"ש סוסיק לו וסי' קמה בבד"ש ס"ק ד. (מז) סי' שמ במ"ב ס"ק מא, וע"ש במ"ב ס"ק טז, ועיין שו"ת מהרש"ם בדעת תורה סי' קכז, וזה מצוי במכסה שעל בקבוק החלב, ועיין להלן הערה עב. ושמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א, דאף שהמחיקה היא בכה"ג דלא משכחת בה ע"מ לכתוב ומקלקל גמור הוא, ולא חמיר יותר מקורע דשרינן לצורך אר"ג, אך מכיון שאסור אפי' טלטול מוקצה דקיל בכדי לפתוח חבית, ורק סותר וקורע שהוא כעין שבירת אגוז, סי' שיד סעי' ה, וגם מלאכת קורע אינה נוהגת בהם, משא"כ מוחק שלא ע"מ לכתוב, אע"ג דאינה אלא דרבנן, מימ נקרא בשם מוחק. אולם צ"ע, שהרי המהר"ש הלוי, מובא סי' שמ בשעה"צ ס"ק כ, החיר לאכול עוגה שיש עליה אותיות, ע"ש שבין טעמי ההיתר הוא כותב משום שזה דומה לשובר חבית. עכ"ד. (מח) ובענין הקריעה בין שתי אותיות של מלה אחת, לכאורה יש להביא ראיה לאסור מהא דחותך בין אותיות של השם ית' דבכה"ג חייב, קסת הסופר סי' יא סעי' ג, קול יעקב על ה"ס"ת סי' רעו ס"ק צא. אולם שמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א, דאין לחוש, דדוקא לענין מחיקת השם ית' מצאנו בכה"ג כיון שצירוף האותיות הוא גורם לשמו ית', ואם יפריד בין הדבקים הרי הוא ביטל את הצירוף, משא"כ בנייד אין לחוש במה שמפריד בין האותיות, כי כל אות עומדת בנפרד, עכ"ד, אלא דצ"ע מהא דסי' שמ במ"ב ס"ק כב (ח), דאסור לחבר אותיות, ע"ש, ומ"ש כתיבה ממחיקה. ושמעתי מהגרש"ז שליט"א, דשאני התם דחשיב כמחבר אות לקלף, וכן להיפך, אבל להפריד אותיות מנלן לאסור, עיין סי' שמ בס"ו ס"ק ב. (מט) עיין סי' שיו במ"ב סוסיק לה. (נ) ע"ש. (נא) עיין סי' שכד סעי' ד ברמ"א וסי' שיד במ"ב ס"ק מז, ועיין להלן הערה נו. (נב) עיין להלן הערה נה. (נג) עיין להלן

שפי
(כמו)
זנימי
סעיף
יב -
מקוה
ז יד

נייר
דבוק
שע"מ
שע"מ
ר על
נוה"ש
(עיין
ה לו.
בב"ר
י כבר
סעי' ז
שו"ת
שימוש
דיסקין
א את
שלא
גרש"ז
הצריך
עטיפה
שארין
ד על
קופסה
ובה"ש,
ירצה
יור"ד
בקפה
ברכה,
להביא
ממנו
לכלים
זמשים
זוכרים
ברוכי
ז"י נו.
ל כלי,
דחשיב

שמות שגור בתורה

הרב"ק ר' יחזקאל שחיה מיקירט צ"צ

אוסרים בכריכה על גבי קשר אחד לא מדובר במשלכ החוטים זה בזה פעם אחת דזה לא מתקיים כלל אלא מדובר בקשר אחד מהם והכניס השני בתוך הקשר, וכעין שכתב החזו"א או"ח סי' ג' ס"ק י"ב במה שכתבו הראשונים שחייב בתופר ב' תפירות גם אם קשר ראשי החוט רק בקשר אחד וכתב החזו"א שמדובר בכה"ג ולא במשלכ חוט על חוט שלזה אין קיום כלל וגם התפירה אינה מתקיימת ע"י קשר כזה, אכן אין זה במשמעות הראשונים, וגם במג"א סי' י"א ס"ק י"ג משמע דלא כחזו"א וכבר העיר בזה החזו"א שם, ובפרט בכריכה על גבי קשירה ודאי שכוונת הראשונים לשילוב החוטים זה בזה ואף שזה לבד אין לו קיום מ"מ הכריכה שעל גביו מקיימת אותו וכמו בעניבה ע"ג קשר, וצ"ע מדוע הפוסקים לא כתבו לאסור את זה בשבת.

17) כתב בספר שש"כ פ"ט סי"ג שאסור לכרוך חוט ברזל סביב שולי השקית וללפף את ב' קצותיו זה בזה וכן אסור לפתוח חוט זה המלופף, והראה מקור לזה מדברי הרמב"ם המחייב בפותל חבלים משום קושר ובמפריד את הפתיל משום מתיר, ואין דבריו נראים, דלא על כל קשירה המתקיימת יש איסור אלא צריך שיהיה לזה גם צורה של קשירה המתקיימת, ולמשל בעניבה מותר לעשותה לכתחילה אפילו אם יתחכם לעשותה בצורה שתתקיים לעולם וכדמוכח בריש אלו קשרים ועיין גם בבה"ל סוף סי' שיי"ז ד"ה עניבה, והביאור בזה דהיות וצורה של עניבה היא בדרך כלל צורה שאינה מתקיימת לכן גם אם יעשנה באופן שתתקיים אין בזה איסור דאין לזה צורה של קשר, וכן לגבי ליפוף ברור שבחבלים רגילים מותר ללפף את קצות החבל זה בזה שאין לזה קיום כלל וגרע מעניבה ולכן גם אם נמצא חומר קשה יותר ששם הליפוף מתקיים אין בזה איסור מאחר ולפוף אינו צורה של קשירה, וכמו בעניבה דשרי בכל גוונא, ופותל חבלים שאני שהוא מלפף את החבלים זה בזה לכל האורך וזו צורה המתקיימת גם בחבלים רכים וזו הצורה הרגילה בעשיית חבלים, אבל אם פותל את החבל רק בקצהו אין בזה איסור אף אם יעשה כן בחוט ברזל דמלפף לאו קושר הוא.²

עוד ראיתי בשש"כ פט"ו הערה קס"ו שרוצה לאסור עשיית קשר אחד בחוט ברזל כיון שרגילים לעשות

ועומדת שם לעולם וכדפרש"י שבת קי"א ע"ב, ואותה טבעת עשויה מברזל וכמבואר בגמ' שבת נ"א ע"ב, ועיין גם מגילה ר' ע"א רש"י ד"ה זממו, ומוכח שקשרים גמורים אסורים גם בסוג כזה.

קשר כלל ולא יועיל גם בלולב, אבל לפי מה שכתבו המג"א והט"ו בשם המרדכי דהוי קשר אלא שאינו מעשה אומן יועיל קשר כזה לאגוד בו הלולב, ולפי המבואר ברמ"א סי' תרנ"א ס"א ובמ"ב שם ס"ק י"א שנוהגים לאגוד ע"י שעושים קשר אחד וכריכה ומחשיכים את זה כב' קשרים זה על גב זה מסתבר דגם עניבה ע"ג קשר מהני דנראה שענינם שווה, ועיין לקמן אות ר'.

ה) בענין קשירת ס"ת במנחה בשבת בעניבה ע"ג קשר וחוזרים וקוראים בו רק ביום שני, כבר למדו זכות על מנהג העולם להקל בזה הואיל ועשוי לפחות מו' ימים וגם יש לצרף בזה שיטת הרמב"ם שלצורך מצוה שרי קשר של קיימא קצת ובפרט שעיקר הדבר לאסור בעניבה ע"ג קשר אינו מוסכם, אבל יש להעיר שלפעמים מרציאים ס"ת אשר אין רגילים לקרות בו אלא כשמוציאים ב' ס"ת וכן כשקורין בנביא אשר רק לעיתים רחוקות מפטירים בו ולפעמים עשוי הקשר להתקיים יותר מחודש ולעיתים אפילו יותר מחצי שנה ולכמה ראשונים זה נחשב לקשר של קיימא שאסור מדאורייתא להתירו וכמבואר בב"י, ובאופן כזה מן הראוי להתיר הקשר לפני שבת ולחזור ולקשור על מנת להתירו בשבת.

גם יש להעיר שלמחמירים שלא לעשות עניבה ע"ג קשר במנחה בשבת נראה שאסור גם לעשות קשר אחד ולכרוך סביב ולתחוב ראשי האבנט לתוך הכריכה שכורך סביב הספר דגם זה נחשב לקשר לפי הרבה ראשונים, עיין במרדכי סוכה ל"ג ע"ב ובהג"א שם שלדעת היראים צריך לאגוד הלולב בקשר ע"ג קשר דווקא ושהראב"י חולק וסובר שאפשר לעשות קשר אחד ולכרוך ולתחוב ראשי הכריכה לתוך האגוד שגם זה נחשב כב' קשרים זה ע"ג זה, ועיין גם במרדכי שבת נ"ד ע"א לגבי כלאים שדעת היראים דדווקא ב' קשרים אסור ושמרש"י מוכח שגם קשר וכריכה נחשב לחיבור ובב"י יו"ד סי' ש' כתב שזוהי גם דעת הרמב"ם והטור, וע"ע ברמ"א סי' תרנ"א ובהג"א ובמ"ב שם שהמנהג לאגוד בקשר וכריכה על גביו ומחשיכים את זה כקשר ע"ג קשר, וא"כ גם בשבת ראוי לאסור בעשוי ליותר מיום אחד, ואין להתיר אלא כשכורך כלא שעושה קודם לכן קשר.

שו"ר בדרך אמונה פ"י מכלאים הכ"ד בבה"ל ד"ה בתכיפה אחת שרצה לומר דמה שהראשונים

2) והיה מקום לומר שבכלל לא שייכת מלאכת קושר בחוט ברזל אפילו בקשרים גמורים, אכן יש להוכיח מקשר הגמלים שעושים לנאקה בחוטמה שנותנים בה טבעת של רצועה וקושרים אותה

וכלאים בכרם ויו"ט, והקשו שם בגמ' מדוע אינו מתחייב גם משום זורע ביו"ט ותיצו דאין חילוק מלאכות ביו"ט, והגאון בעל התומים נתקשה מה שיך לחייבו משום זורע הרי מדובר במשנה באופן שזורע כלאים בכרם והם נאסרים בהנאה וא"כ הוי מקלקל בזריעה זו וכל המקלקלים פטורים, והמנחת חינוך יישב קושיא זו דאינו נחשב למקלקל אלא באופן שהוא מקלקל לפי מנהגו של עולם כקורע בגדים ושובר כלים אבל הזורע כלאים בכרם הוא מתקן במנהגו של עולם שהרי יגדלו מזה פירות ואף שאי אפשר לאוכלו מחמת איסור דרכייע עליה אין זה מקלקל, עיין בדבריו שהביא קצת ראיות לזה וסיים דלא הביא את חידושו בכור הבחינה בסוגיא דפ' האורג.

ונחזי אנו, ונראה קצת סמך לדבריו ממה שמבואר שבת ק"ה ע"ב תוד"ה הא ושם ק"ו ע"א תוד"ה חוץ דתיקון מצוה לא נחשב לר"ש לתיקון גמור ולכן מילה נחשבת שמקלקל בחבורה, וחזוין דאם במנהגו של עולם הוא מקלקל לא מועיל מה שיש לו בזה תיקון מצוה, ולכן מסתבר שגם בציור הפוך שבמנהגו של עולם הוא מתקן אף שהפירות נאסרים אין זה נחשב לקלקל, ובקורע בחמתו או חובל בחבירו דרך נקמה דעת הרמב"ם שנחשב למתקן הואיל ומתקן הוא אצל יצור הרע אף שיש איסור בדבר, וגם לדעת רש"י והר"ח ועוד הרבה ראשונים שהוא נחשב למקלקל אין זה מחמת האיסור שבדבר אלא כדפרש"י ק"ה ע"ב ד"ה מי שרי שמרגיל את יצור לבוא עליו ולכן גם במנהגו של עולם הוא נחשב למקלקל.

ולכאורה יש להעיר על המנחת חינוך מהתוס' ק"ה ע"ב בקורע על מתו שתוס' החשיבוהו למתקן הואיל וע"י קריעתו מכשיר את הבגד שיוכל ללובשו בכל שעה, והרי במנהגו של עולם הוא מקלקל שקורע את הבגד ובכל זאת החשיבוהו תוס' למתקן הואיל וע"י קריעתו הוא מתיר את הבגד ללבישה, וצריך לומר שב' הדברים נחשבים לתיקון הן אם הוא מתקן במנהגו של עולם אף שהאיסור מונע את השימוש בו והן אם הוא מתקן את החפץ שלא יהיה האיסור מונעו מלהשתמש בו אף שבמנהגו של עולם הוא מקלקל [אבל מה שע"י קלקולו הוא מקיים מצוה זה לא נחשב כתיקון לדעת תוס'].

ועדיין יש להקשות מהמבואר שבת ק"ו ע"א תוד"ה בחובל דמשכחת לה מקלקל גמור והוי צריכה לגופה כגון בחובל ומבעיר באיסורי הנאה שסבר שיוכל לתת לכלבו ולבשל בו קדירה, דהוי צריכה לגופה הואיל

בו רק קשר אחד, וגם בזה יל"ע טובא דמסתבר שקשר אחד אינו קשר כלל ולא עדיף מעניבה ולכן גם אם יעשנו מחומר שמחמת קשיותו הוא מתקיים אין בזה איסור, ומה שמצינו איסור בעניבה ע"ג קשר ובכריכה ע"ג קשר אף דעניבה וכריכה אינו קשר וגם קשר אחד אינו קשר מ"מ בהצטרפות שניהם הוי קשר, ומצאתי מבואר כדברינו בגר"ז סי' ש"ז ס"ג "דקשר אחד בלא עניבה על גביו אינו נקרא קשר כלל ומותר לקושרו ולהתירו אפילו אם עומד להתקיים לעולם" אמנם באבנ"ז סי' קע"ט נקט דבעניבה ע"ג קשר החיוב הוא על הקשר הראשון והעניבה רק מועילה שיתקיים הקשר, ולפי דרכו נראה שגם אם קושר קשר אחד בחוט ברוחל הוי קשר דמה לי אם מתקיים מחמת עניבה שעל גביו או שמתקיים מחמת עצמו, אבל אין דבריו מוכנים דודאי שילוב חוט בחוט לא עדיף מעניבה ואינו חשוב קשר כלל דאין לו שום קיום, ועיין גם בחזו"א סי' ג' ס"ק י"ב והובאו דבריו לעיל אות ה', ולכן גם אם יעשה באופן שיתקיים שרי וכמוש"כ הגר"ז.

ז) בענין עניבת עניבה על הצואר נראה לאסור, דהרי אסור לעשות קשר אחד בראש החוט, ועיין במ"ב סי' ש"ז ס"ק ט"ו ובבה"ל שם שדינו כקשר אומן, ולפ"ז קשר כזה אסור לעשותו גם אם עומדים להתירו בו ביום, וגם כשעונבים עניבה עושים קשר אחד בעצמו ומכניסים את הראש השני בתוך הקשר, ובאמת זה הקשר שדן אודותיו החזו"א בסי' ג' ס"ק י"ב ונתלבט שם בקשר חוט אחד בעצמו שנחשב לקשר של קיימא האם זה דווקא באין תחוב בו חוט אחר או שלענין שבת אף בתחוב בו חוט אחר חייב, ואף אם נסבור שאין בזה חיוב עדיין לא שמענו שיהיה מותר לעשות כן לכתחילה, וכפרט בעניבה שכדרך כלל אין רגילים להתירה בו ביום, וזה דלא כשש"כ פט"ו סנ"ח שדן את הקשר הזה כעניבה ע"ג קשר וכתב להקל בעשוי להתירו תוך מעל"ע.

L

סימן כב

בענין מקלקל ומלאכה שאין צריך לגופה

א) המנחת חינוך במצוה רצ"ח הביא קושיית התומים על המשנה במכות דיש חורש תלם אחד וחייב עליו שמונה לאוין החורש בשור וחמור וכו'

תורת

מלאכה כא, הקושר

המלאכות

ענ

זה השני כיון דמתקיים היטב הוה ליה קשר של קיימא מן הדין, עכ"ד. וכן שמעתי מהגר"י קרליץ שליט"א. וי"ש להסתפק באם מוסיף קשר לקשר של קיימא ומעשה אומן, היינו שהוסיף קשר לקשר כפול, אם חייב, ריש לומר כיון דכבר יש קשר של קיימא לא עשה כלום בקשירת קשר שלישי, דאין איסור בעשיית קשר בודד, או דילמא דקשר השלישי מצטרף עם הקשר שמתחתיו וחייב, ואף דהקשר מתחתיו אין לו צורך בעוד קשר מעליו, כיון דכבר הוי של קיימא ומעשה אומן, מכל מקום קשר השלישי מחזק הקשר שמתחתיו ואפשר דחייב.

הוספת קשר שלישי על קשר כפול

והנה מדברי השבט הלוי הנ"ל נראה דחייב, דכתב דעשיית קשר יחיד זה השני כיון דמתקיים היטב הוה ליה קשר של קיימא מן הדין. ומשמע דהוא הדין בקשר שלישי אע"ג דהוי קשר יחיד, כיון דמתקיים היטב עם הקשר שמתחתיו הוה ליה קשר של קיימא וחייב.

והגר"ש"ז אירעבך כתב (הובא דבריו בשמירת שבת כהלכתה פרק ט"ו הערה קע"ב ובתיקונים ומילואים שם), דאם קשר בודד מבעוד יום אסור להוסיף עליו קשר שני כ"י לעשותו קשר כפול, וכן אסור להוסיף קשר על הקשר הכפול הקיים כדי להקדק, דעל ידי הקשר השלישי מתחזק יותר הקשר הכפול, ודומה לקשר אחד בקצהו של חוט למנוע פזור. אך אפשר דשאני התם דאף שהקשר רק לחיזוק מכל מקום נעשה דבר חדש, משא"כ בידון דידן אפשר שזה דומה למצטמק ויפה לו דלא חשיב מבשל.

ובספר תולדות שמואל שם (הובא דבריו בשו"ת או נדברו חלק ג' סימן כ"ב) כתב, דאם היה כבר מבעוד יום קשר של קיימא, ואח"כ הוסיף עליה עוד בשבת קודש, כגון שהיה מתחילה ב' קשרים והוסיף עליהם בשבת עוד קשר או יותר, נ"ל דפטור כיון שלא הועיל כלום כמה שהוסיף, ולא עוד אלא אפילו הותרו אח"כ הקשרים התחתונים ונשארו רק אחד נמי פטור, הא למה זה דומה לנועל את ביתו ונמצא צבי שמור בתוכו, עכ"ד. ומשמע מדבריו דאם היה קשר ע"ג קשר, ואח"כ הוסיף עוד שני קשרים אינו חייב על עשיית קשר ע"ג קשר השני, כיון שלא הועיל כלום כמה שהוסיף. וצ"ע ריש לחייבו בעשיית הקשר השני (קשר השלישי והרביעי) מצד עצמו. וצריך לומר דאין חיוב על עשיית קשר כשאנו מחבר בזה שני דברים יחד, כגון קצוות החבל וכדומה, ולכן כיון שכבר יש קשר של קיימא שקושר שני קצוות החבל יחד, אין איסור בעשיית עוד שני קשרים על גביו, דלא הועיל כלום, ואפשר דיש לאסור על כל פנים מדרבנן, וצ"ע.

שו"ת שני ראשונים זה דהוה בקשר אחד

והתיר דאורייתא אלא ב' קשרים זה על גב זה כמקום שאין ראוי לקשור אדם (גר"ל אחד), דאמרין בפרק כלל גדול (דף ע"ד ע"ב) והתופר ב' תפירות, והא לא קיימא, אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן והוא שקשרן, פירוש קשר אחד אחר התפירות ותייבין ליה משום תופר ולא משום קושר, למדנו שקשר אחד אינו קשר, אבל במקום שרגילין לעשות קשר אחד שתתקיים בקשר אחד כגון שקושר חבל אחד בראשו [עיי' איור ה'] ואינו קושר שני ראשין זה לזה נראה דהוי קשר, עכ"ל.

וי"ש להסתפק לפי שיטת היראים, מה יהא הדין כשקושר שני ראשין זה לזה בקשר אחד [עיי' איור ו'] באופן שמתקיים הוא מצד עצמו, ריש לומר דהא דקשר אחד לא חשיבי קשר הוא מפני שאינו מתקיים, ואם כן ככהאי גוונא שקשר אחד מתקיים נחשב קשר, וכגון שעושה קשר אחד בחוט כרול

שמחקים ולא בעינן קשר על גבי קשר. או דלמא יש לומר כיון שבדרך כלל אין קשר אחד מתקיים, א"כ מוכח שקשר כזה לא אסרה תורה, ועל כן אפילו במקרה שהוא מתקיים אין עליו שם קשר.

והנה בחיי אדם כלל כ"דכ"ז סעיף א' כתב, דח"ל ואם קשר ב' דברים ביחד כדרך שקושרים צדי חגורה זה עם זה, או לא מיקרי קשר אלא כשעשה ב' קשרים זה על גבי זה, דאם לא כן לא יתקיים. אבל אם עשה קשר בראש אחד של חוט או משיחה או בגד, וכן אם הניח ב' צדי החוט או הבגד ביחד ועשה קשר אחד [עיי' איור כ"א], דזה יוכל להתקיים לעולם, זה מקרי קשר של קיימא, עכ"ל. והנה מדנתן טעם לדבר שקשר אחד אינו חייב אלא אם כן עושה קשר על גבי קשר, משום ש'שאם לא כן לא יתקיים', משמע דבאופן שמתקיים חייב גם על קשר אחד (וודקא שיוכל להתקיים לעולם).

אולם הגר"י בסימן שי"ז סעיף ג' כתב, דח"ל ואם אינו אלא קשר אחד בלבד בלא עניבה על גביו אינו נקרא קשר כלל ומותר לקשרו ולהחירו אפילו אם עומד להתקיים לעולם, ע"כ. ומבואר להדיא בדבריו דקשר אחד מותר אפילו אם עומד להתקיים לעולם, (ומשמע גם כן דאפשר שקשר אחד יתקיים לעולם). וצריך לומר דס"ל כיון דקשר אחד משני ראשי החוט בדרך כלל אינו מתקיים כלל, אם כן קשר כזה התורה לא אסרה. וכן כתב בשולחן עצי שטים סימן ג' מלאכת קושר, דקשר אחד אפילו נעשה לקיום שרי להתירו.

והגר"ש"ז אירעבך (הובא דבריו בשמירת שבת כהלכתה פרק ט"ו הערה קס"ו ובתיקונים ומילואים שם) כתב, דהעושה קשר אחד בדבר שרגילים לקשרו רק בקשר אחד, כמו חוט של כרול, חייב, אם דרכו להחיל לעולם, ומבואר מדבריו כמו שמשמע מהח"י אדם, דבאופן שמתקיים גם קשר אחד חייב, ודלא כהגר"י. ונבשמירת שבת כהלכתה שם סעיף נ"א כתב, דמותר לקשור קשר בודד (חצי קשר בדבר שרגילים לקשרו קשר כפול כמו ציציות) שאין זה נקרא קשר וכו', וצ"ן לדברי הגר"י עיי"ש, וצ"ע דלפי הגר"י מותר לקשור כל קשר בודד ולא רק כשרגילים לקשרו קשר כפול.

ובמגילת ספר סימן כ"א אות ו' כתב, דנראה להתיר לקשור קשר אחד בחוט כרול, דקשר אחד לאו כלום הוא, וגרע מעניבה, ולכן גם אם יתחכם לעשותו באופן שיתקיים לעולם יש להתיר, דלא פגי כמה שמחקים אלא צריך שיהיה לו צורה של קשר וקשר אחד לאו קשר הוא. וכן הו"א להדיא בגר"י דקשר אחד שרי אף אם יתקיים לעולם. אמנם באבני נזר סימן קע"ט כתב דבעניבה על גבי קשר החיוב על הקשר הראשון והעניבה רק מועילה שיתקיים הקשר, ולפי דרכו נראה דגם אם קושר קשר אחד בחוט כרול הוי קשר, רמה לי אם מתקיים מחמת עניבה שעל גביו או שמתקיים מחמת עצמו. אבל יותר מסתבר כדמבואר בגר"י דקשר אחד לאו כלום הוא, דאין זו צורה של קשר אף אם יעשה באופן שיתקיים, עכ"ד.

ובקובץ מבית לוי (חוברת ט"ו עמוד פ"ט אות ה') נפסק דמותר לקשור שני קצוות שקית ניילון של פח אשפה, דקשר אחד כהאי גוונא אינו מתקיים כלל, ע"כ. ובספר זכור ושמור (להגאון בעל מחזה אליהו שליט"א) מלאכת קושר כתב, דאסור לקשור קשר אחד בחוט כרול אם קושרו ליותר מכ"ד שעות כיון שקשר כזה לא יהיה נותר מעצמו מפאת חיזוקו של הברזל. אבל מותר לקחת שני הקצוות בראש של שקית ולקשרם בקשר אחד, אפילו אם דעתו שיתקיים כך לעולם, כיון דקשר יחיד אינו חשיב קשר.

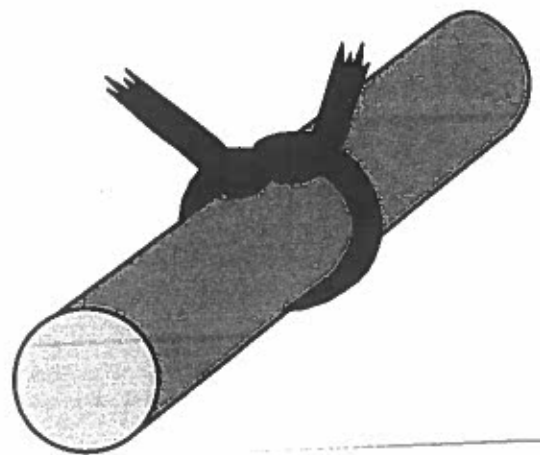
ספר לוי המלאכות - גר"ל י משה שמואל
חוק וגי'
מגפיות פריזמאן

ה

קשר אחד כראש החוט

ו

קשירת שני ראשין זה לזה בקשר אחד שמתקיים

ספר הלכות - חלק ד' ע"פ
הרב'ל' ד' אהרן אברהם ז"ל